

V Bruseli 13. 5. 2019
COM(2019) 175 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2019)175 final of 9 April 2019.
Concerns all languages versions.
Correction of graph entitled "2030 Framework for Climate and Energy"
The text shall read as follows:

SPRÁVA KOMISIE

**EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU
A SOCIÁLNEMU VÝBORU, VÝBORU REGIÓNOV A EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ
BANKE**

Štvrtá správa o stave energetickej únie

I. ÚVOD

Cieľom projektu energetickej únie¹ Junckerovej Komisie bolo poskytnúť spotrebiteľom v EÚ bezpečnú, udržateľnú, konkurencieschopnú a cenovo dostupnú energiu na základe prepracovania európskych politík v oblasti energetiky a klímy. Takisto si tento projekt za cieľ stanovil, aby sa EÚ stala svetovým lídrom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, aby energetická efektívnosť mala najvyššiu prioritu a aby Únia naďalej viedla celosvetové úsilie v boji proti zmene klímy. Po štyroch rokoch je energetická únia realitou. Energetická únia vďaka silnej podpore Európskeho parlamentu, členských štátov a zainteresovaných strán zlepšila odolnosť Európy a celkovo modernizovala európsku politiku v oblasti energetiky a klímy viacerými zásadnými spôsobmi.

Po prvé, viedla k vytvoreniu komplexného a právne záväzného rámca na dosiahnutie cieľov Parížskej dohody a súčasne pomohla zmodernizovať európske hospodárstvo a priemysel. Energetická únia zahŕňa rámec riadenia, ktorý umožní členským štátom a Európskej komisii spolupracovať na rozvoji politík a opatrení potrebných na splnenie našich cieľov v oblasti klímy a energetiky. Je tiež pevne zakotvená v širšom rámci priorít EÚ. Energetická únia prispieva k plneniu cieľov udržateľného rozvoja a realizácii programov obehového hospodárstva a zlepšenia kvality ovzdušia. Úzko súvisí s politikami únie kapitálových trhov, jednotného digitálneho trhu, nového programu v oblasti zručností pre Európu, Investičného plánu pre Európu a bezpečnostnej únie.

Po druhé, tento komplexný prístup k energetickej únii umožnil EÚ stanoviť jasné a ambiciózne ciele na rok 2030 v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti. Umožnil EÚ zaviesť rovnako ambiciózne politiky v oblasti čistej mobility vrátane emisií nových osobných automobilov, dodávok a nákladných vozidiel. Takisto poskytol pevný základ pre prácu zameranú na vytvorenie moderného, prosperujúceho a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050. Európska komisia vo svojej vízii na rok 2050² stanovila rámec pre budúcu politiku v oblasti zmeny klímy a energetiky, vďaka ktorej sa Európa vydá na cestu ku klimatickej neutralite, a ktorá zároveň prinesie významné výhody pre hospodárstvo a kvalitu života jej obyvateľov³.

Po tretie, energetická únia poskytuje kombináciu plne aktualizovaného regulačného rámca a vízie politík, ktoré sú potrebné odteraz do roku 2050. Prináša tak istotu potrebnú pre kvalitné, inovatívne investície na modernizáciu hospodárstva EÚ a tvorbu pracovných miest na lokálnej úrovni. V súčasnosti má EÚ viac ako 4 milióny „zelených pracovných miest“ a energetická transformácia poskytuje jasné príležitosti na vytvorenie ďalších. Viac zelených pracovných miest sa vytvorí na základe investícií EÚ z fondov politiky súdržnosti; fondov v oblasti výskumu a inovácií; Junckerovho plánu; ako aj vďaka nedávnym iniciatívam Európskej komisie zameraným na udržateľné financovanie. Energetická únia podporuje konkurencieschopnosť európskeho priemyslu tým, že podnecuje inovácie, ktoré vytvárajú globálnu výhodu „prvého ťahu“. Energetická únia podporuje aj vytváranie európskych

¹ Rámcová stratégia odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy [COM(2015) 80 final z 25. februára 2015].

² Čistá planéta pre všetkých – Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo [COM(2018) 773 final z 28. novembra 2018].

³ Pozri aj: 10 trendov v oblasti klímy a energetiky, Európske centrum politickej stratégie, 3. december 2018 https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_-_10_trends_transforming_climate_and_energy.pdf.

hodnotových reťazcov v kritických a rozvíjajúcich sa odvetviach, ako sú napríklad batérie a vodík.

Po štvrté, ústredným prvkom energetickej únie je prehlbovanie vnútorného trhu s energiou, ktorý je kľúčom k zabezpečeniu dodávok udržateľnej, konkurencieschopnej a cenovo dostupnej energie pre všetkých občanov. Investície do inteligentnej infraštruktúry vrátane cezhraničných prepojení a spoločné opatrenia na prevenciu a riadenie možných prerušení dodávok zvýšili bezpečnosť dodávok energie a zlepšili celkovú odolnosť energetického systému EÚ proti vonkajším energetickým šokom. Tieto investície navyše pripravili sieť EÚ na meniaci sa energetický systém. Nedávne zmeny koncepcie trhu s elektrinou zároveň posilnia súťažný prístup na tento trh, zabezpečia nákladovo efektívnu integráciu obnoviteľných zdrojov energie a prinesú vyššiu hodnotu pre spotrebiteľov, ktorí budú schopní ponúknuť svoju výrobu a flexibilitu trhu.

Po piate, Európska komisia súbežne s regulačným rámcom zaviedla podporný rámec opatrení na riešenie sociálnych, priemyselných a iných otázok. Cieľom týchto opatrení je posilniť postavenie občanov, podnikov, miest a inovátorov, aby zohrávali aktívnu úlohu pri energetickej transformácii. Nové prístupy, ktoré Európska komisia zaviedla, sa ukazujú ako účinné, najmä z hľadiska pomoci pri vytváraní európskeho odvetvia výroby batérií, podpore uhoľných regiónov v procese transformácie alebo poskytovaní prostriedkov a motivácie pre mestá, aby rozširovali svoju činnosť v oblasti klímy a energetiky. Podporný rámec bude rozhodujúci na mobilizáciu investícií, ktoré sú potrebné na plné využitie výhod energetickej transformácie, a na zabezpečenie jej spravodlivosti a sociálnej prijateľnosti pre všetkých. Sociálne dôsledky týchto zmien musia byť od začiatku súčasťou politického procesu, a nie len okrajovou záležitosťou.

A napokon, energetická únia umožnila EÚ vystupovať jednotne na medzinárodnej scéne. EÚ bola schopná zohrávať skutočne vedúcu úlohu v oblasti klímy, keďže bola kľúčovým aktérom pri Parížskej dohode, zabezpečila, že dohoda nadobudla platnosť v rekordne krátkom čase, a implementovala ju prostredníctvom Katovického súboru pravidiel, ktorý bol prijatý v decembri 2018. Dôveryhodnosť EÚ v tomto procese je podložená konkrétnymi opatreniami a prijatím úplného legislatívneho balíka potrebného na splnenie jej záväzku na rok 2030 podľa Parížskej dohody. EÚ pevne zastáva princíp multilateralizmu a jej jednota a odhodlanie boli kľúčom k udržaniu medzinárodnej dôvery v klimatický režim, kde vzniklo po vystúpení Spojených štátov z tohto režimu v roku 2017 vo vedení vákuum. Európa pokračuje v úzkej medzinárodnej spolupráci pri politikách v oblasti klímy a energetiky. Napríklad v roku 2017 spolupracovala s Čínou na vytvorení celoštátneho systému obchodovania s emisiami.

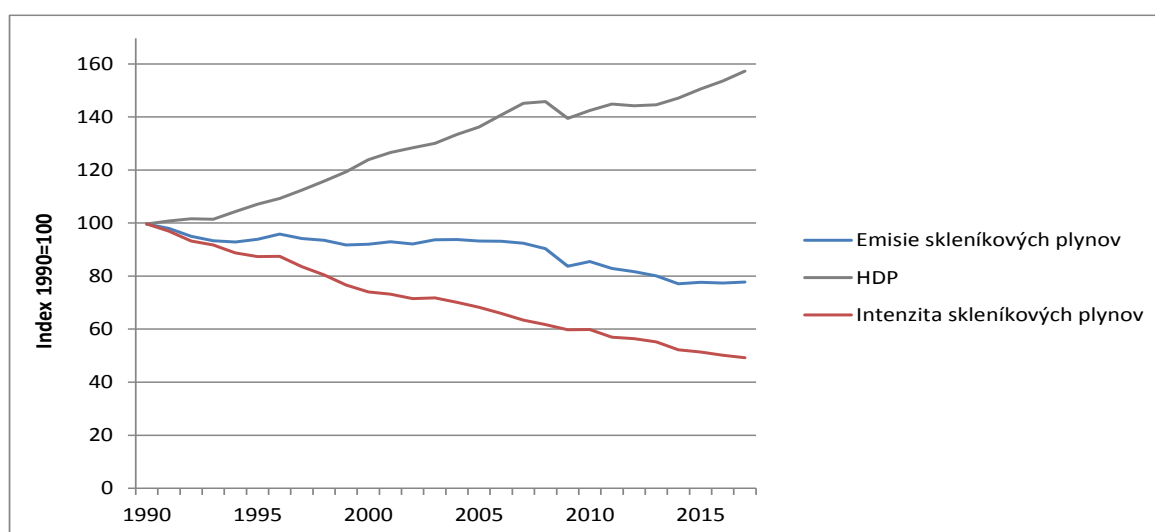
Prostredníctvom tohto moderného rámca riadenia politiky v oblasti zmeny klímy a energetiky, ktorý je pevne stanovený na európskej úrovni, členské štáty teraz pracujú na integrácii a modernizácii svojich vnútroštátnych politík. Energetická únia zabezpečuje, že všetky členské štáty postupujú spoločne, keďže všetci súhlasili s dokončením svojich národných energetických a klimatických plánov do konca roka 2019. Tieto plány budú vychádzať z vnútroštátnych verejných konzultácií a spätnej väzby od Európskej komisie k pôvodným návrhom, ktoré všetky členské štáty už oficiálne predložili. Spoločný rámec podporuje vzájomné učenie a maximalizuje možnosti regionálnej spolupráce. Takisto spustí proces učenia sa v praxi, keďže energetická únia plánuje pravidelné „kontrolné body“ s cieľom preskúmať a spoločne zlepšiť politiky. Riadenie tohto iteratívneho dialógu bude kľúčovou výzvou na rok 2019 a základným prvkom pri zabezpečovaní toho, aby energetická únia spoločne prinášala všetky svoje výhody.

Okrem energetickej a klimatickej politiky je energetická únia zameraná na štrukturálnu modernizáciu európskeho hospodárstva. Podporuje štrukturálnu reformu využívania energie

a zdrojov vo všetkých kľúčových sektoroch: energetika s jej ústrednou úlohou; budovy; doprava; priemysel; poľnohospodárstvo a všeobecnejšie využívanie pôdy. Energetická únia je zároveň investičnou stratégiou, ktorá má pozitívny vplyv na hospodárstvo a zamestnanosť a zohľadňuje jej vplyv na zraniteľné regióny a ľudí. Tým, že sa zameria na efektívnosť a domáce zdroje energie, posilní postavenie EÚ na svetových trhoch.

II. TRENDY A POLITICKÉ POSTREHY

Emisie skleníkových plynov a spotreba energie sú čoraz oddelenejšie od hospodárskeho rastu. Prechod na moderné, nízkouhlíkové a energeticky účinné hospodárstvo je v plnom prúde a Európa je na dôveryhodnej ceste k splneniu záväzkov Parížskej dohody. EÚ je na dobrej ceste dosiahnuť svoj cieľ zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2020 (t. j. zníženie emisií o 20 % do roku 2020 v porovnaní s úrovňami z roku 1990). Podľa predbežných údajov, ktoré predložili členské štáty⁴ (obrázok 1), hospodárstvo EÚ zaznamenalo v rokoch 1990 až 2017 nárast o 58 %, zatiaľ čo emisie sa znížili o 22 %.

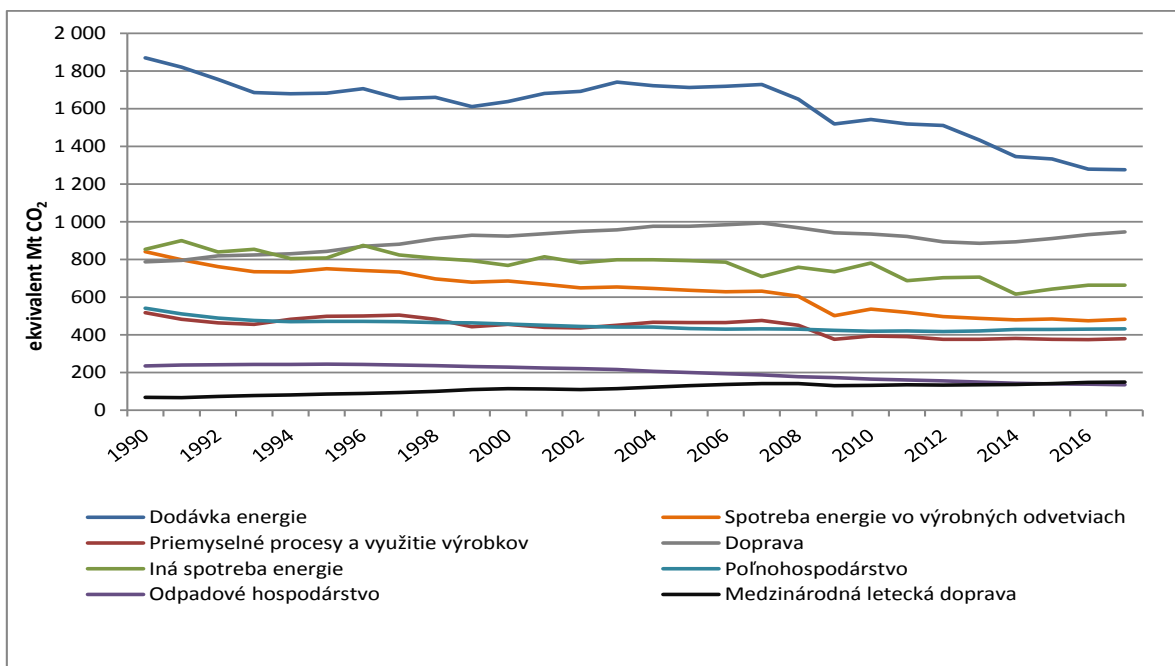

Obrázok 1: Zmeny hrubého domáceho produktu EÚ (v reálnom vyjadrení), emisií skleníkových plynov EÚ a intenzity skleníkových plynov hospodárstva EÚ

Od roku 1990 sa emisie vo všetkých odvetviach okrem dopravy znížili. Najvýraznejší pokles zaznamenali emisie z dodávok energie (obrázok 2). Hospodársky rast je menej závislý od spotreby energie (obrázok 3). Energetická produktivita, ako aj intenzita skleníkových plynov pri spotrebe energie sa v EÚ neustále zlepšujú, a to najmä vďaka opatreniam na zlepšenie energetickej účinnosti v členských štátoch.

⁴

Ročný súpis skleníkových plynov EÚ 1990 – 2016 (Európska environmentálna agentúra), približný súpis emisií skleníkových plynov v EÚ v roku 2017 (Európska environmentálna agentúra), hrubý domáci produkt z ročnej makroekonomickej databázy Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre hospodárske a finančné záležitosti.

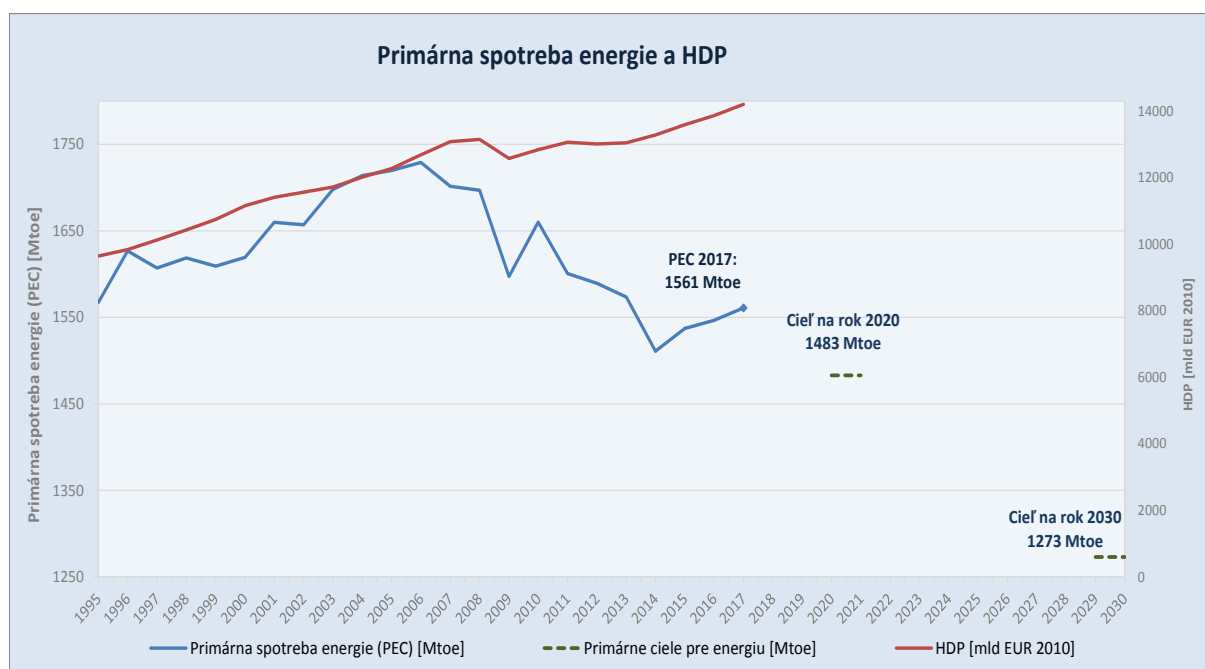
Obrázok 2: Emisie skleníkových plynov v EÚ podľa sektorov 1990 – 2016

Treba však ešte viac zintenzívniť úsilie o dosiahnutie cieľa energetickej efektívnosti do roku 2020. Z najnovšej analýzy vyplýva⁵, že po postupnom znižovaní v rokoch 2007 až 2014 sa spotreba energie v posledných rokoch začala zvyšovať a v súčasnosti mierne presahuje lineárnu trajektóriu pre cieľ na rok 2020. Príčinou sú výkyvy počasia, najmä chladnejšie roky 2015 a 2016, ale aj zvýšená hospodárska činnosť a nízke ceny ropy. Energetická náročnosť priemyslu sa naďalej zlepšovala (až o 22 % v rokoch 2005 až 2017) a úspory energie skutočne pomohli kompenzovať časti vplyvu tohto zvýšenia. Nepostačovali však na to, aby sa celková spotreba udržala v klesajúcom trende. Hoci cieľ energetickej efektívnosti do roku 2020 je stále na dosah, pokračujúce zvyšovanie spotreby energie by ho mohlo ohroziť. Preto Európska komisia zriadila osobitnú skupinu s členskými štátmi s cieľom mobilizovať úsilie a plne využiť potenciál v oblasti energetickej efektívnosti.

V sektore dopravy sa spotreba energie a emisie v rokoch 2007 až 2013 znížili, ale v súčasnosti sú približne na úrovni z roku 2005. Pozitívny vplyv politík v oblasti efektívnosti (a v obmedzenejšej miere pozitívny vplyv prechodu na iné druhy dopravy) bol prevážený zvýšenou dopravnou činnosťou a nízkym využitím kapacity v cestnej nákladnej doprave.

⁵

Pozri správu Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Posúdenie pokroku členských štátov pri plnení národných cieľov v oblasti energetickej efektívnosti na rok 2020 a pri vykonávaní smernice o energetickej efektívnosti podľa článku 24 ods. 3 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti za rok 2018 [COM(2019) 224 final z 9. apríla 2019].

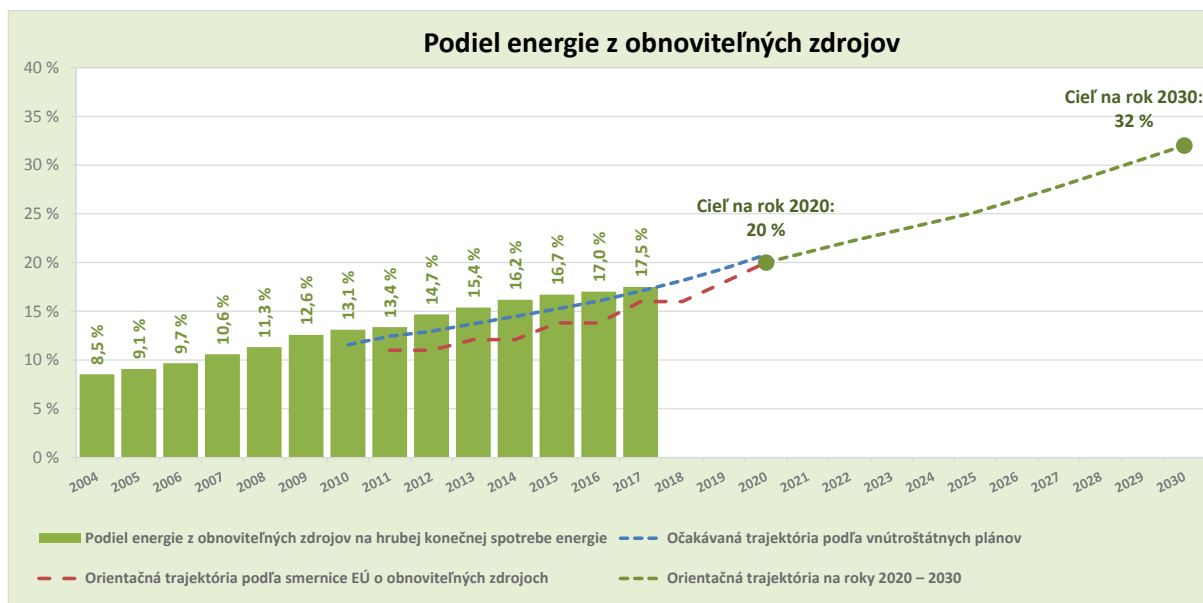
Obrázok 3: Zmeny HDP a primárnej energetickej spotreby v EÚ

V oblasti energie z obnoviteľných zdrojov pokračoval silný rast, avšak s nerovnomerným rozložením. Od roku 2014 sa podiel energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe EÚ výrazne zvýšil a v roku 2017 dosiahol 17,5 %⁶. Investície do energie z obnoviteľných zdrojov sa čoraz viac riadia trhovými rozhodnutiami a členské štáty vo zvýšenej miere poskytujú podporu na energiu z obnoviteľných zdrojov v konkurenčných verejných obstarávaníach a zabezpečujú, aby zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov boli integrované na trhu s elektrinou, ako sa to vyžaduje v pravidlách štátnej pomoci⁷. Tým sa výrazne znížili náklady na zavádzanie obnoviteľných zdrojov⁸. Miera rozšírenia energie z obnoviteľných zdrojov sa však v jednotlivých sektoroch líši, pričom energia z obnoviteľných zdrojov dosahuje 30,8 % v sektore elektrickej energie, ale len 19,5 % v sektore vykurovania a chladenia a 7,6 % v doprave. Tempo rastu podielu energie z obnoviteľných zdrojov sa od roku 2014 takisto spomalilo. Hoci EÚ je na ceste k splneniu svojich cieľov na rok 2020 v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, malo by sa zintenzívniť úsilie, aby sa zabezpečilo splnenie cieľov na rok 2030 (graf 4).

⁶ Pozri správu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov [COM(2019) 225 final z 9. apríla 2019].

⁷ Usmernenie o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (Ú. v. EÚ C 200, 28.6.2014, s. 1).

⁸ Napríklad v Nemecku boli úrovne podpory pre solárne fotovoltaické zariadenia administratívne stanovené na úrovni približne 9 eurocentov/kWh v roku 2015. Konkurenčné verejné obstarávania pomohli v roku 2018 znížiť náklady pod 5 eurocentov/kWh.

Obrázok 4: Podiely energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie v EÚ v porovnaní s trajektóriami stanovenými v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie a v národných akčných plánoch pre energiu z obnoviteľných zdrojov⁹

V roku 2017 už malo 11 členských štátov¹⁰ podiel energie z obnoviteľných zdrojov vyšší ako ciele stanovené na rok 2020. Okrem toho 21 členských štátov¹¹ splnilo alebo prekročilo svoju priemernú orientačnú trajektóriu stanovenú v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie¹² na roky 2017 – 2018. Zostávajúcich 7 členských štátov¹³ muselo zvýšiť úsilie na dosiahnutie súladu s priemernou trajektóriou na roky 2017 – 2018, aby boli splnené ciele na rok 2020.

V prípade 11 členských štátov¹⁴ sa však politiky, ktoré sa v súčasnosti plánujú alebo vykonávajú na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, javia ako nedostatočné na dosiahnutie ich orientačnej trajektórie, ak sa zohľadnia len domáce dodávky bez mechanizmov spolupráce¹⁵. Okrem toho pri 7 členských štátoch¹⁶ existuje určitá neistota, či dosiahnu ciele v oblasti obnoviteľných zdrojov na rok 2020.

S cieľom splniť ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2020 a zachovať tieto úrovne ako základ od roku 2021 by členské štáty mali naďalej zvyšovať svoje úsilie o zavádzanie obnoviteľných zdrojov a znižovanie spotreby. Okrem toho by všetky členské štáty mali zvážiť možnosť využívať štatistické prenosy, ako sa stanovuje v smernici o obnoviteľných zdrojoch

⁹ Národné akčné plány pre energiu z obnoviteľných zdrojov sú podrobné správy predložené členskými štátmi, v ktorých sa uvádzajú ich záväzky a iniciatívy na rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov v súlade s článkom 24 smernice 2009/28/ES o obnoviteľných zdrojoch energie.

¹⁰ Bulharsko, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Chorvátsko, Maďarsko, Taliansko, Litva, Rumunsko a Švédsko.

¹¹ Bulharsko, Česko, Dánsko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Chorvátsko, Taliansko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Rakúsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Fínsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo.

¹² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie (Ú. v. EÚ L 140, s. 16 – 62).

¹³ Belgicko, Francúzsko, Írsko, Luxembursko, Holandsko, Poľsko a Slovinsko.

¹⁴ Belgicko, Írsko, Grécko, Francúzsko, Cyprus, Luxembursko, Malta, Holandsko, Poľsko, Portugalsko a Spojené kráľovstvo.

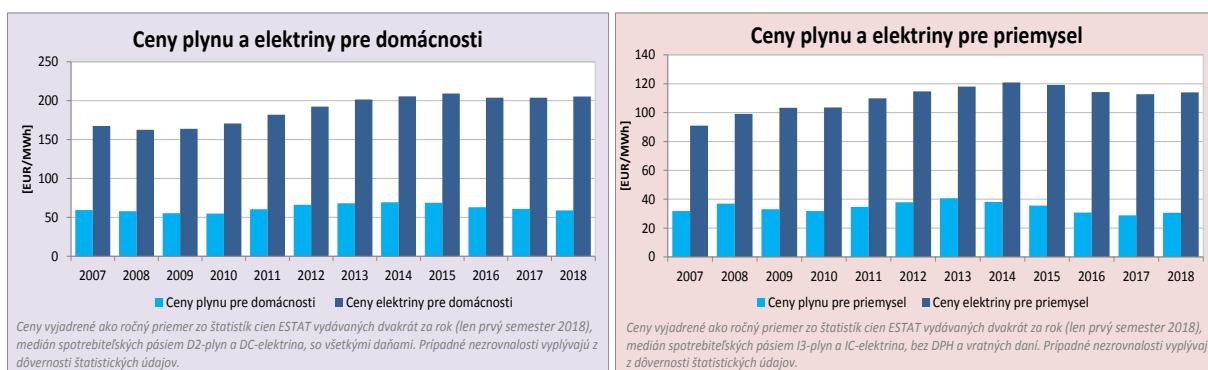
¹⁵ Pozri správu o pokroku členských štátov pri dosahovaní ich orientačných cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2020.

¹⁶ Rakúsko, Nemecko, Španielsko, Lotyšsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko.

energie¹⁷, aby sa buď zabezpečilo dosiahnutie cieľa v prípade, že existuje deficit, alebo aby predali svoje potenciálne prebytky iným členským štátom. Komisia je pripravená v tomto smere členské štáty podporiť.

V tejto súvislosti prebieha v celej EÚ niekoľko opatrení. Tieto sa uskutočňujú prostredníctvom osobitnej skupiny pre energetickú efektívnosť, ktorú zriadila Komisia, nových aukcií energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré oznámilo niekoľko členských štátov vrátane Francúzska, Holandska a Portugalska, a širšieho využívania podnikových dohôd o nákupe elektriny, cez ktoré európske spoločnosti v roku 2018 nakúpili rekordný objem kapacity z veternej energie.

Značný pokrok sa dosiahol v posilňovaní integrácie európskeho trhu s energiou. S energiou sa obchoduje voľnejšie (hoci ešte stále nie je dostatočne voľne) cez hranice¹⁸ vďaka smerniciam o trhu s elektrinou a plynom¹⁹, ako aj vďaka presadzovaniu antitrustových pravidiel²⁰. Antitrustové rozhodnutia predovšetkým dávajú zákazníkom v strednej a východnej Európe účinný nástroj na zabezpečenie prístupu ku konkurenčnejším cenám zemného plynu. Pokiaľ ide o elektrickú energiu, merateľný pokles veľkoobchodných cien o 6,4 % medzi rokmi 2010 a 2017 prispel k zníženiu nákladov na energiu pre domácnosti a priemysel o 6, resp. 30 %. Zvýšenie sieťových poplatkov, ako aj daní a odvodov však viedlo v tom istom období k priemernému nárastu konečných spotrebiteľských cien o 19,3 % v prípade domácností a o 8,7 % v prípade priemyselných spotrebiteľov v celej EÚ (pozri obrázok 5). Dane a odvody súvisiace s energiou predstavujú až 40 % maloobchodných cien energie pre domácnosti.

Obrázok 5: Zmeny cien energie pre domácnosti a priemysel (zdroj: Eurostat).

Kvalita ovzdušia sa zlepšila, je však potrebný ďalší pokrok. Vďaka spoločnému úsiliu EÚ a členských štátov sa v posledných desaťročiach emisie látok znečisťujúcich ovzdušie v EÚ znížili, s výnimkou amoniaku (obrázok 6). Tento trend prispel k zlepšeniu kvality ovzdušia. Takisto viedol k poklesu počtu zón kvality ovzdušia prekračujúcich limitné hodnoty EÚ pre tuhé častice a k poklesu odhadovaného počtu predčasných úmrtí v dôsledku znečistenia ovzdušia na

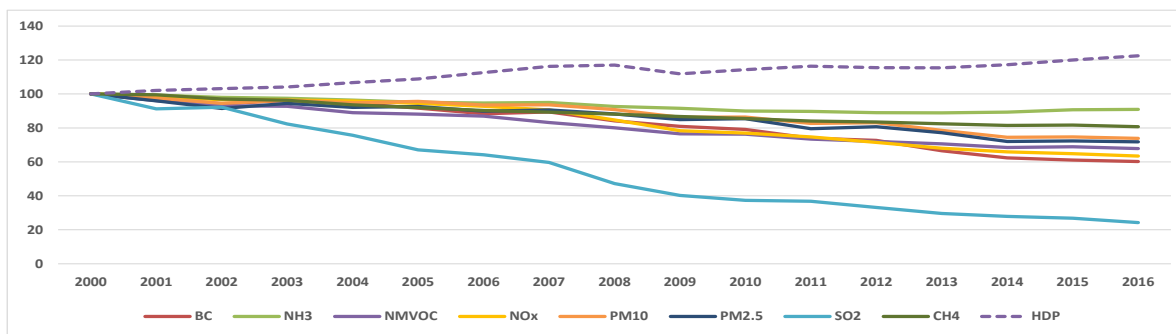
¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES, Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 16 – 62.

¹⁸ Pozri výročné správy Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky/Rady európskych energetických regulačných orgánov (ACER/CEER) o výsledkoch monitorovania vnútorného trhu s elektrickou energiou a zemným plynom v roku 2017 zo septembra 2018: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

¹⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 55 – 93 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 94 – 136.

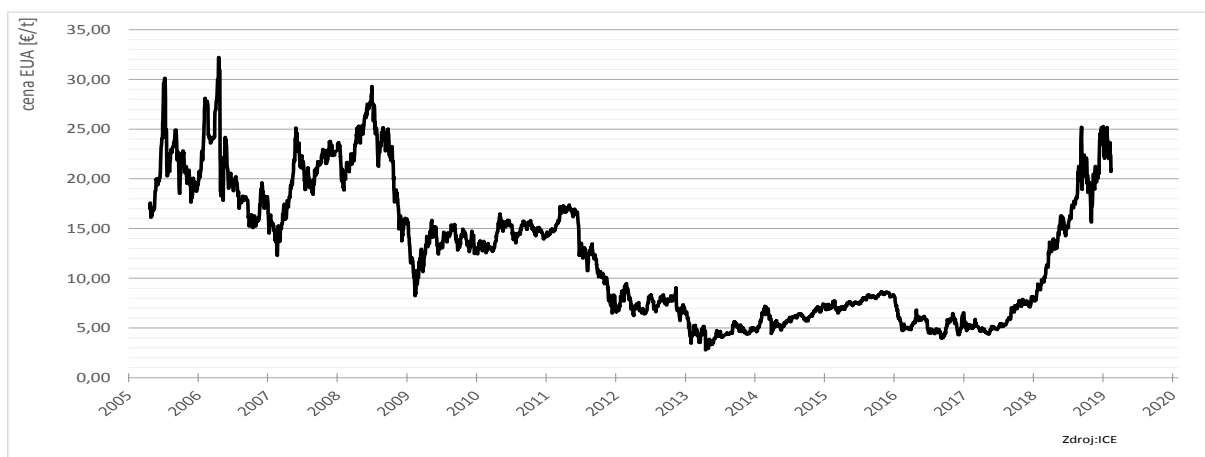
²⁰ Komisia prijala mnohé antitrustové rozhodnutia, ktoré prispeli k neobmedzenému toku energie na vnútornom trhu s plynom aj elektrickou energiou, naposledy tieto: [AT.39816 Gazprom commitment decision](#), [AT.40461 DE-DK Interconnectors commitment decision](#), [AT.39849 BEH Gas prohibition decision](#).

približne 400 000 podľa najnovších odhadov²¹. Predpokladá sa, že emisie látok znečisťujúcich ovzdušie v EÚ budú naďalej klesať, keďže členské štáty vykonávajú opatrenia na splnenie svojich národných záväzkov v oblasti znižovania emisií znečisťujúcich látok na rok 2020 a na obdobie od roku 2030²². Vďaka vykonávaniu viacerých politík energetickej únie sa tieto zníženia emisií dajú dosiahnuť jednoduchšie a lacnejšie – napríklad znížením využívania uhlia, opatreniami zameranými na zvýšenie energetickej efektívnosti výmenou neefektívnych vykurovacích zariadení a rozvojom udržateľnejších spôsobov dopravy²³.

Obrázok 6: Zmeny v emisiách látok znečisťujúcich ovzdušie²⁴ v EÚ ako percentuálny podiel úrovne z roku 2000

Systém obchodovania s emisiami EÚ je silnejší Začiatok fungovania trhovej stabilizačnej rezervy v januári 2019 a prijatie reformy systému obchodovania s emisiami po roku 2020 začiatkom roku 2018 výrazne posilnili cenu uhlíka (obrázok 7). Trhová stabilizačná rezerva bude riešiť súčasný prebytok 1,65 miliardy emisných kvót a zvýši odolnosť systému proti zásadným šokom v budúcnosti úpravou ponuky kvót, ktoré majú byť predmetom aukcie. Silnejší signál o cene uhlíka už zvyšuje dôveru v zásadnejší rozvoj a zavádzanie nízkouhlíkových technológií. Podľa trhových analytikov sa v nasledujúcom desaťročí zachová vplyv trhovej stabilizačnej rezervy na trh s uhlíkom s cenami uhlíka na podobnej alebo vyššej úrovni. To sa spája s konkrétnymi opatreniami na predchádzanie úniku uhlíka, ktoré chránia konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.

Obrázok 7: Zmeny ceny uhlíka na európskom trhu s uhlíkom v rokoch 2005 – 2018 (zdroj: ICE)

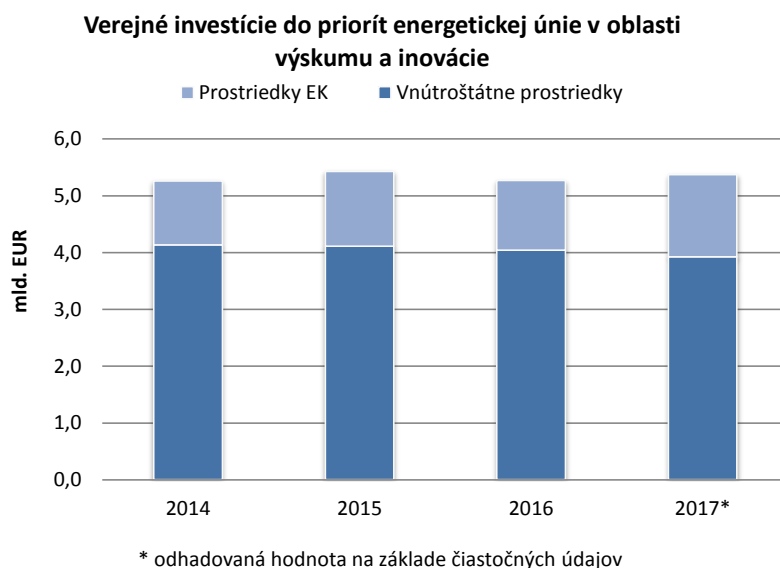
²¹ Pozri: <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018>.

²² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2284 zo 14. decembra 2016 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, Ú. v. EÚ L 344, 17.12.2016, s. 1 – 31.

²³ Správa Prvý výhľad pre čisté ovzdušie, COM(2018) 446 final zo 7. júna 2018].

²⁴ Tento graf predstavuje relatívne zmeny z jedného roka na druhý a zohľadňuje zmeny v počte členských štátov EÚ v priebehu rokov.

Verejné investície (na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ) do priorít energetickej únie v oblasti výskumu a inovácie boli v rokoch 2014 – 2017 relatívne stabilné. Verejné investície do týchto priorít počas tohto obdobia v priemere dosiahli 5,3 miliardy EUR ročne (obrázok 8)²⁵. Keď sa zohľadní vnútroštátne financovanie vo výške 4,1 miliardy EUR ročne²⁶, výskumný program EÚ Horizont 2020 a fondy politiky súdržnosti boli kľúčové pre udržanie investícií do výskumu a inovácie v posledných 4 rokoch na stabilnej úrovni. Európska komisia sa chystá investovať v roku 2020 takmer 2 miliardy EUR do výskumu a inovácie v oblasti čistej energie a splniť svoj záväzok zdvojnásobiť svoje verejné investície do výskumu a inovácie v tejto oblasti od roku 2015 ako súčasť členstva v iniciatíve Inovačná misia („Mission Innovation“). Súkromný sektor je však naďalej hlavným poskytovateľom takýchto investícií, pričom stabilne predstavuje viac ako 75 % investícií EÚ do výskumu a inovácie v oblasti čistej energie a v priebehu desiatich rokov zvýšili ročné výdavky z približne 10 miliárd EUR na viac ako 16 miliárd EUR. Financovanie z verejných zdrojov bude naďalej zohrávať kľúčovú úlohu pri koordinácii výskumu a nasmerovaní súkromných investícií do priorít, ktoré sú v súlade s našou dlhodobou strategickou víziou, a to aj prostredníctvom inteligentnej špecializácie. To pomôže prekonať cestu od výskumu po komerčné uplatnenie a prilákať nové súkromné investície vďaka technológiám na znižovanie rizika. Silné politiky a predvídateľné cenové signály sú nevyhnutné podmienky na podporu inovácie v ekosystéme čistej energie, čo v konečnom dôsledku podporí investície do výskumu technológií čistej energie.

Obrázok 8: Verejné investície do priorít energetickej únie v oblasti výskumu a inovácie v rokoch 2014 – 2017 (zdroj: Spoločné výskumné centrum)

III. AMBICIÓZNY A MODERNÝ LEGISLATÍVNY RÁMEC

Európska únia za tejto Komisie úspešne prijala úplne nový legislatívny rámec pre politiky v oblasti energetiky a klímy²⁷. Európsky parlament a Rada sa dohodli na revízii

²⁵ Pasimeni, F.; Fiorini, A.; Georgakaki, A.; Marmier, A.; Jimenez Navarro, J.P.; Asensio Bermejo, J. M. (2018): SETIS Research & Innovation country dashboards (Prehľad SETIS – výskum a inovácia podľa krajín). Európska komisia, Spoločné výskumné centrum (JRC).

²⁶ Tamže.

²⁷ Zároveň Komisia spolu s touto správou prijala oznámenie o inštitucionálnom rámci s názvom Efektívnejšie a demokratickejšie rozhodovanie v rámci politiky EÚ v oblasti energetiky a klímy [COM(2019) 177 final z 9. apríla 2019].

klimatickej legislatívy EÚ vrátane smernice o systéme obchodovania s emisiami²⁸ (pokiaľ ide o stacionárne zariadenia aj leteckú dopravu), nariadenia o spoločnom úsilí²⁹ a nariadenia o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve³⁰. Dohodli sa tiež na ôsmich legislatívnych návrhoch, ktoré sú súčasťou balíka opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov³¹, a na desiatich návrhoch týkajúcich sa mobility v nadväznosti na tzv. stratégiu pre nízkoemisnú mobilitu³².

Tento komplexný legislatívny rámec je pre EÚ pevným základom na plnenie jej politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030 a neskôr. Tento rámec nám umožní čeliť budúcim výzvam, ako je digitalizácia, začlenenie obnoviteľných zdrojov energie na trh a energetická politika, ktorá je viac orientovaná na spotrebiteľa. Právne predpisy upravujú prierezové prvky na podporu opatrení v oblasti klímy a energetiky a v relevantných prípadoch obsahujú aj osobitné ustanovenia o odvetvových opatreniach. EÚ vyslala jasný signál aj ostatným krajinám na svete, že chce ísť aj naďalej príkladom. V záujme toho prijíma konkrétne a ambiciózne kroky na splnenie svojich záväzkov a adaptačných cieľov vyplývajúcich z Parížskej dohody. Do dohodnutého rámca EÚ sú začlenené aj doložky o preskúmaní a ustanovenia, ktoré zaručujú splnenie týchto záväzkov. Tento rámec nasmeruje EÚ k dosiahnutiu klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050.

V aktualizovanom legislatívnom rámci sa stanovujú kvantifikované ciele a jasné smerovanie do roku 2030, čím sa zabezpečuje stabilné a predvídateľné prostredie pre plánovanie a investície. EÚ predovšetkým výrazne zvýšila svoje ambície stanovením nových cieľov na rok 2030, a to: znížiť domáce emisie skleníkových plynov najmenej o 40 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990; dosiahnuť, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov bol aspoň 32 %³³ a zvýšiť energetickú efektívnosť aspoň o 32,5 %³⁴. Cieľ prepojenia elektrických sietí na zvýšenie bezpečnosti dodávok bol do roku 2030 v každom členskom štáte stanovený až na 15 %. Záväzné ciele na rok 2030 sa stanovili aj pokiaľ ide o zníženie emisií uhlíka z automobilov o 37,5 % v porovnaní s úrovňami z roku 2021³⁵; z dodávok o 31 % v porovnaní s úrovňami z roku 2021³⁶ a z nákladných vozidiel o 30 % v porovnaní s úrovňami z roku 2019.

²⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/410 zo 14. marca 2018, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES s cieľom zlepšiť nákladovo efektívne znižovanie emisií a investície do nízkouhlíkových technológií, Ú. v. EÚ L 76, 19.3.2018, s. 3 – 27.

²⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26 – 42.

³⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 z 30. mája 2018 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 1 – 25.

³¹ Čistá energia pre všetkých Európanov [COM(2016) 860 final z 30. novembra 2016].

³² Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu [COM(2016) 501 final z 20. júla 2016].

³³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82 – 209.

³⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2002 z 11. decembra 2018 o energetickej efektívnosti, Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 210 – 230.

³⁵ V právnych predpisoch EÚ sa už stanovilo, že postupne od roku 2020 do roku 2021 majú priemerné emisie vozového parku všetkých nových áut dosiahnuť 95 gramov CO₂ na kilometer.

³⁶ V právnych predpisoch EÚ sa už stanovil cieľ na rok 2020 týkajúci sa dodávok, a to 147 gramov CO₂ na kilometer.

RÁMEC PRE KLÍMU A ENERGETIKU NA ROK 2030 — DOHODNUTÉ CIELE

	EMISIE SKLENÍKOVÝCH PLYNOV	ENERGIA Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV	ENERGETICKÁ EFEKTÍVNOSŤ	PREPOJENOSŤ	KLÍMA V PROGRAMOCH FINANCOVANÝCH EÚ	CO ₂ Z:
2020	- 20 %	20 %	20 %	10 %	2014-2020 20 %	
2030	≥ - 40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15 %	2021-2027 25 %	VOZIDIEL - 37,5 % Dodávok -31 % Kamiónov -30 %

Doložka o preskúmaní nahor do roku 2030

EÚ posilnila svoju energetickú bezpečnosť. Prijali sa nové pravidlá³⁷ o bezpečnosti dodávok plynu a pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie, ktorých cieľom je organizovať operačnú cezhraničnú regionálnu spoluprácu zameranú na predchádzanie riziku narušenia dodávok plynu, nedostatku elektrickej energie alebo jej výpadku a na riadenie tohto rizika.

Výrazný pokrok sa dosiahol aj pri zlepšovaní koncepcie trhov s elektrickou energiou. V súčasnosti existuje integrovanejší súbor pravidiel týkajúcich sa koncepcie trhu s elektrinou³⁸. Tieto pravidlá zefektívňujú trh s elektrickou energiou, keďže posilňujú cenovú konvergenciu a cezhraničné výmeny. Stanovuje sa v nich aj spoločný rámec kapacitných mechanizmov, aby sa zabezpečila zlučiteľnosť týchto mechanizmov s vnútorným trhom, ako aj s cieľmi EÚ v oblasti dekarbonizácie. V sektore štátnej pomoci sa vykonalo dôkladné zisťovanie týkajúce sa kapacitných mechanizmov³⁹ a pravidiel kontroly štátnej pomoci a antitrustové pravidlá⁴⁰ pomáhajú zabezpečiť, aby sa naše ambiciózne ciele v oblasti energetiky a klímy dosahovali s čo najnižšími nákladmi a bez neprimeraného narušenia hospodárskej súťaže. Celkovo opatrenia Komisie umožňujú voľnejší pohyb elektriny tam, kde je najviac potrebná, a uľahčujú nákladovo efektívne začleňovanie energie z obnoviteľných zdrojov, reakcie na strane spotreby a zariadení na uskladňovanie na trh. Posilní sa tým aj digitalizácia v rámci odvetvia a postavenie spotrebiteľov.

Pokrok sa dosiahol aj na trhu s plynom, najmä v súvislosti s dohodou o revízii smernice o plyne⁴¹, podľa ktorej plynovody, ktoré vstupujú na európsky vnútorný trh s plynom alebo ho opúšťajú, budú musieť byť v súlade s pravidlami EÚ. Okrem toho môže teraz Európska komisia

³⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 z 25. októbra 2017 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 994/2010, Ú. v. EÚ L 280, 28.10.2017, s. 1 – 56, a návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie, ktorým sa zrušuje smernica 2005/89/ES, COM(2016) 862 final – 2016/0377 (COD).

³⁸ Pozri: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers>.

³⁹ Išlo o prvé takéto zisťovanie v rámci pravidiel štátnej pomoci. Bolo ukončené v novembri 2016. Pozri http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html.

⁴⁰ Komisia už na základe usmernení o štátnej pomoci z roku 2014 prijala 19 rozhodnutí o štátnej pomoci týkajúcej sa 13 rôznych kapacitných mechanizmov, ktoré zabezpečujú účasť zahraničnej kapacity a technologicky neutrálne súťažné procesy prideľovania kapacity. Rozhodovacia prax Komisie v tejto oblasti je k dispozícii tu: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html.

Komisia koncom roka 2018 prijala aj antitrustové rozhodnutie týkajúce sa prepojení vedení medzi Nemeckom a Dánskom, v ktorom sa požadovalo, aby nemecký prevádzkovateľ sústavy TenneT umožnil dovoz elektrickej energie z Dánska do Nemecka a v každom prípade zaručil 75 % obchodnej kapacity dánsko-nemeckých elektrických prepojení vedení.

⁴¹ Pozri: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/market-legislation>.

zabezpečiť, aby dohody členských štátov s krajinami mimo EÚ boli pred tým, než sa uzavrujú, uvedené do súladu s právom EÚ⁴². Tieto úspechy pomôžu zvýšiť predvídateľnosť jednotného trhu pre investorov.

Bol aktualizovaný aj regulačný rámec pre konkrétne sektory. Účelom bolo dosiahnuť, aby sa budovy stali „inteligentnejšími“ a boli energeticky hospodárnejšie⁴³; stanoviť limity emisií uhlíka z osobných automobilov, dodávok⁴⁴ a nákladných vozidiel⁴⁵; aktualizovať pravidlá využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva⁴⁶ a aktualizovať pravidlá o ekodizajne energeticky významných výrobkov⁴⁷. Tým sa zabezpečí, aby všetky odvetvia prispievali k energetickej a klimatickej transformácii, a to so zreteľom na osobitné potreby jednotlivých odvetví.

Nový riadiaci rámec prispeje k realizácii a ďalšiemu rozvoju energetickej únie⁴⁸. Integrované národné plány členských štátov v oblasti energetiky a klímy budú zahŕňať národné príspevky ku kolektívnym cieľom EÚ (a potrebné politiky a opatrenia na dosiahnutie týchto príspevkov) na desaťročné obdobia. Členské štáty vypracujú svoje plány za priebežného a iteratívneho dialógu s Európskou komisiou. Zabezpečia aj účasť verejnosti a konzultácie s ostatnými členskými štátmi v duchu regionálnej spolupráce. Tým sa posilnia príležitosti na spoluprácu medzi členskými štátmi a zainteresovaným stranám sa poskytne väčšia regulačná istota. Národné plány v oblasti energetiky a klímy uľahčia identifikáciu oblastí záujmu pre budúce investície a príležitosti na hospodársky rozvoj, vytváranie pracovných miest a sociálnu súdržnosť.

Všetky členské štáty už predložili svoje prvé návrhy národných plánov v oblasti energetiky a klímy (na roky 2021 – 2030). Európska komisia tieto návrhy plánov posudzuje s cieľom vydať do júna 2019 prípadné odporúčania pre členské štáty, ktoré by im mali pomôcť ďalej zlepšovať svoje plány, a tým zabezpečiť, aby EÚ mohla kolektívne plniť svoje záväzky. Jednou z kľúčových otázok posúdenia bude to, či sú národné príspevky členských štátov k cieľom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti dostatočné na to, aby sa dosiahla kolektívna úroveň ambícií EÚ ako celku. Na základe tohto procesu budú členské štáty v druhej polovici roku 2019 ďalej rozvíjať svoje národné plány v oblasti energetiky a klímy, ktoré napokon prijímú.

Rámček: smerom k dlhodobej stratégii EÚ pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050

⁴² Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/684 z 5. apríla 2017 o ustanovení mechanizmu výmeny informácií, pokiaľ ide o medzivládne dohody a nezáväzné nástroje v oblasti energetiky medzi členskými štátmi a tretími krajinami, Ú. v. EÚ L 99, 12.4.2017, s. 1 – 9.

⁴³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/844 z 30. mája 2018 o energetickej hospodárnosti budov, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 75 – 91.

⁴⁴ Pozri: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en#tab-0-1.

⁴⁵ Pozri: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/heavy_en.

⁴⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 z 30. mája 2018 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 1 – 25.

⁴⁷ V rámci vykonávania Pracovného plánu v oblasti ekodizajnu na obdobie rokov 2016 – 2019 sa v prvej polovici roka 2019 prijme súbor revidovaných opatrení týkajúcich sa ekodizajnu a energetického označovania.

⁴⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1 – 77. V novom nariadení sa od členských štátov takisto vyžaduje, aby vypracovali dlhodobé stratégie, a integruje a zefektívňuje podávanie správ o energetike a klíme.

Európska komisia v novembri 2018 uverejnila strategickú dlhodobú víziu⁴⁹ prosperujúceho, moderného, konkurencieschopného a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050. Tento dokument (vypracovaný na základe žiadostí Európskej rady⁵⁰ a Európskeho parlamentu⁵¹ a požadovaný ako súčasť dohodnutého rámca riadenia⁵²) bol príspevkom Komisie k dlhodobej stratégii nízkoemisného rozvoja EÚ, ktorá by sa mala v súlade s Parížskou dohodou prijať a oznámiť do roku 2020 zmluvným stranám Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy. Súbežne bude musieť každý členský štát pripraviť aj svoju dlhodobú národnú stratégiu.

Európska komisia predstavila víziu nielen udržať nárast globálnej teploty výrazne pod hodnotou 2 °C v porovnaní s hodnotami predindustriálneho obdobia, ale aj vynaložiť úsilie na obmedzenie tohto nárastu na 1,5 °C dosiahnutím nulovej bilancie emisií skleníkových plynov do roku 2050.

Stratégia ukazuje, ako Európa môže byť lídrom úsilia o klimatickú neutralitu investíciami do realistických technologických riešení, posilňovaním postavenia občanov a zosúladovaním činností v kľúčových oblastiach, ako je priemyselná politika, financie alebo výskum, a zároveň zabezpečiť, aby tento prechod bol sociálne spravodlivý a aby sa pri ňom neopomenul žiadny región ani žiadna skupina obyvateľstva.

Zo stratégie Európskej komisie vyplýva, že takáto transformácia hospodárstva je možná aj prospešná. Ide o investíciu do modernizácie hospodárstva EÚ s cieľom lepšie čeliť budúcim výzvam. Na dosiahnutie tohto prechodu bude EÚ musieť pokročiť v siedmich strategických moduloch⁵³. Tie vychádzajú z piatich rozmerov energetickej únie. Určujú aj smerovanie politik EÚ v oblasti klímy a energetiky na dosiahnutie cieľov Parížskej dohody týkajúcich sa teploty.

IV. PODPORNÝ RÁMEC PRE ENERGETICKÚ TRANSFORMÁCIU

Za posledných päť rokov Európska komisia okrem posilnenia legislatívneho systému predložila aj rámec opatrení na podporu energetickej a klimatickej transformácie. Jeho cieľom je vytvoriť podmienky pre členské štáty a všetky zainteresované strany, aby plnili ciele EÚ.

1. Nadčasová infraštruktúra zaisťujúca bezpečnosť dodávok EÚ a umožňujúca ekologickú transformáciu

Európa má jednu z najkomplexnejších a najspoľahlivejších sietí pre elektrickú energiu a plyn na svete. Hlavným cieľom Európskej komisie je posilniť túto sieť tam, kde je to potrebné na vyriešenie zostávajúcich problémov bezpečnosti dodávok, na prepojenie energetických ostrovov a na riešenie výziev vyplývajúcich z prebiehajúceho prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Kľúčovou prioritou energetickej únie bolo ukončiť energetickú izoláciu neprepojených regiónov. Výrazný pokrok sa dosiahol v pobaltských štátoch. Zatiaľ čo kedysi boli energetickým

⁴⁹ Čistá planéta pre všetkých – Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo [COM(2018) 773 final z 28. novembra 2018].

⁵⁰ Závery Európskej rady z 22. marca 2018.

⁵¹ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 4. októbra 2017 o konferencii OSN o zmene klímy 2017 v Bonne, Nemecko (COP23).

⁵² Článok 15 nariadenia (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy.

⁵³ Energetická efektívnosť; zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie a zvýšená elektrifikácia; čistá, bezpečná a prepojená mobilita; konkurencieschopný priemysel a obehové hospodárstvo; infraštruktúra a prepojenia; biohospodárstvo a prírodné záchyty uhlíka a riešenie zostávajúcich emisií zachytávaním a ukladaním oxidu uhličitého.

„ostrovom“ v EÚ, teraz sú dobre prepojené so zvyškom Únie, pričom cezhraničné prepojenie predstavuje 23,7 %. To umožnili nové prepojujacie vedenia so Švédskom, Fínskom a Poľskom. V súčasnosti sa práce zameriavajú na synchronizáciu elektrizačných sústav pobaltských štátov s európskou kontinentálnou sieťou najneskôr do roku 2025⁵⁴. Európska komisia sa zasadzuje aj za väčšiu integráciu Pyrenejského polostrova, a to podporou projektu INELFE⁵⁵ a elektrického vedenia prechádzajúceho cez Biskajský záliv. Týmto úsilím sa do roku 2025 zdvojnásobí výmenná kapacita medzi Francúzskom a Španielskom, čím sa Španielsko priblíži k cieľu prepojenia na úrovni 10 % a celý Pyrenejský polostrov sa postupne začlení do vnútorného trhu s elektrinou. Európska komisia takisto podporuje ďalšie úsilie o integráciu trhu s plynom na Pyrenejskom polostrove so zvyškom Európy. Toto úsilie, ktoré poukazuje na hodnotu európskej solidarity a regionálnej jednoty, bolo predmetom diskusií na pravidelných samitoch medzi Francúzskom, Portugalskom, Španielskom a Európskou komisiou⁵⁶.

Úsilie Európskej komisie o zabezpečenie diverzifikácie dodávok plynu takisto prináša konkrétne výsledky. Vede k ukončeniu závislosti od jedného dodávateľa v určitých členských štátoch, čím sa zvyšuje odolnosť ich energetických systémov, posilňuje hospodársku súťaž a znižujú ceny. V dôsledku toho všetky členské štáty s výnimkou jedného majú prístup k dvom nezávislým zdrojom plynu a ak sa všetky prebiehajúce projekty zrealizujú podľa harmonogramu, do roku 2022 budú mať všetky členské štáty s výnimkou Malty a Cypru prístup k trom zdrojom plynu a 23 členských štátov bude mať prístup na globálny trh so skvapalneným zemným plynom. Prebiehajúce iniciatívy týkajúce sa diverzifikácie na základe skvapalneného zemného plynu a južného koridoru zemného plynu majú osobitný význam pre východnú časť Baltského mora a strednú a juhovýchodnú Európu. Tieto oblasti boli historicky závislé od jedného dodávateľa plynu. Ak sa zachová potrebný záväzok a nedôjde k oneskoreniu realizácie kľúčových projektov, Európa by mala do roku 2020 alebo krátko po ňom dosiahnuť dobre prepojenú plynárenskú sieť plne odolnú proti šokom.

Európska komisia podporuje aj projekty zamerané na zlepšenie elektrizačnej sústavy EÚ a na väčšie využívanie výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Napriek dosiahnutému pokroku sú potrebné oveľa väčšie investície do elektrizačných sústav (prenosových aj distribučných). Úroveň potrebných investícií v oblasti prenosu elektrickej energie sa v období 2021 – 2030 odhaduje na viac ako 150 miliárd EUR⁵⁷. Tieto nové investície by mali byť viazané na ďalšiu digitalizáciu sietí a zavádzanie inteligentných riešení, ako aj zavádzanie nových zariadení na uskladňovanie.

Politika EÚ v oblasti transeurópskych sietí (TEN-E) prispela k modernizácii infraštruktúry EÚ. Politika TEN-E podporila cielený prístup k identifikácii a realizácii projektov spoločného záujmu, ktoré sú rozhodujúce pre budovanie dobre prepojených sietí v celej Európe. Doteraz sa zrealizovalo viac ako 30 projektov spoločného záujmu a do roku 2022 by ich malo byť približne 75. Vytvorenie štyroch regionálnych skupín na vysokej úrovni⁵⁸ pod vedením Európskej komisie pomohlo urýchliť realizáciu projektov spoločného záujmu. Na projekty spoločného záujmu bola poskytnutá aj finančná podpora EÚ, ktorá mobilizovala súkromné investície. Od roku 2014

⁵⁴ Politický plán synchronizácie elektrických sietí pobaltských štátov s európskou kontinentálnou sieťou cez Poľsko, 8. jún 2018.

⁵⁵ „Interconexión Eléctrica Francia-España“.

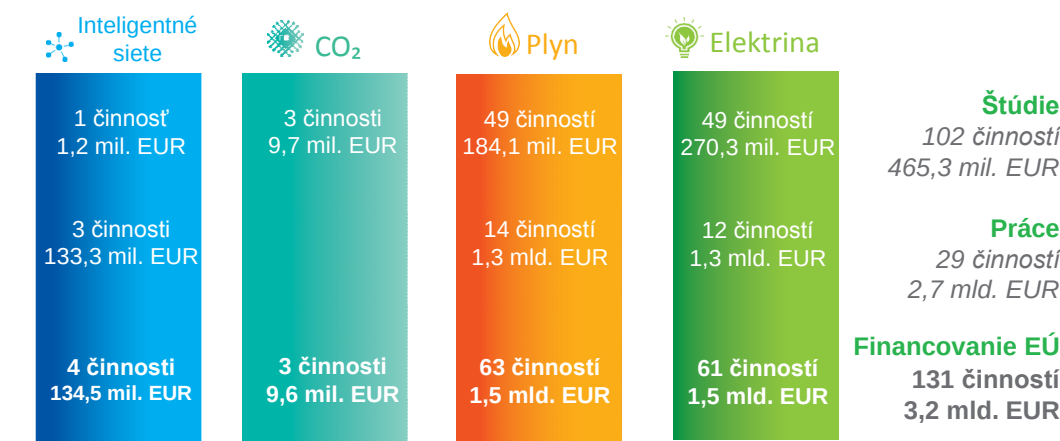
⁵⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4621_en.htm.

⁵⁷ Investment needs in trans-European energy infrastructure up to 2030 and beyond (Investičné potreby v transeurópskej energetickej infraštruktúre do roku 2030 a neskôr), Ecofys, júl 2017.

⁵⁸ Štyrmi skupinami na vysokej úrovni v oblasti energetickej infraštruktúry sú plynárenská konektivita v strednej a juhovýchodnej Európe (CESEC), spolupráca v oblasti energetiky v severných moriach, prepojenia v juhozápadnej Európe a plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP).

získalo 91 projektov spoločného záujmu podporu 3,2 miliardy EUR z Nástroja na prepájanie Európy (NPE) a 1,3 miliardy EUR z Európskeho fondu pre strategické investície (EFSD). To podnietilo celkové investície vo výške približne 50 miliárd EUR. Okrem toho politika súdržnosti EÚ prispela sumou 2,8 miliardy EUR na projekty plynárenskej a elektrickej infraštruktúry, ktoré boli vybrané do konca roka 2018.

Úroveň financovania podľa sektorov v rámci Nástroja na prepájanie Európy (NPE)

Silnejšie a lepšie prepojené siete v členských štátoch umožnili účinnejšie uplatňovanie pravidiel vnútorného trhu s energiou. To viedlo k väčšej konkurencieschopnosti, zníženiu nákladov a vyššej bezpečnosti. Svoje denné trhy s elektrinou doteraz prepojilo 26 krajín, ktoré predstavujú viac ako 90 % európskej spotreby elektrickej energie a viac ako 400 miliónov ľudí. Len samotné prepojenie denných trhov prinieslo európskym spotrebiteľom za posledných sedem rokov úžitok vo výške približne 1 miliardy EUR ročne⁵⁹. Integrácia vnútrodných trhov a vyrovňovanie cezhraničných trhov viedli k úsporám vo výške niekoľkých miliárd eur ročne a tiež mali značný prínos pre nárast blahobytu. Prepojenie trhov takisto v posledných rokoch podporilo cenovú konvergenciu v rôznych regiónoch (napr. o 80 % v regióne Baltského mora a o 41 % v stredozápadnej Európe). Európska komisia okrem toho podporila zriadenie regionálnych centier spolupráce na pomoc pri integrácii cezhraničných tokov elektriny a variabilných tokov elektriny v rámci európskej elektrizačnej sústavy. Digitalizácia elektrickej infraštruktúry si bude vyžadovať zvýšenú pozornosť, pokiaľ ide o zlepšenie kybernetickej bezpečnosti a ochranu kritickej infraštruktúry.

Uskutočnili sa investície s cieľom umožniť sektorovú integráciu. Treba však urobiť viac pre spojenie sektora výroby elektriny a sektora konečnej spotreby. To je nevyhnutné na začlenenie rastúceho podielu energie z variabilných obnoviteľných zdrojov, vykurovania a chladenia a elektrických vozidiel do energetického systému. Od konca roka 2016 bolo v rámci grantov z Nástroja na prepájanie Európy (NPE) sprístupnených takmer 400 miliónov EUR na viac ako 50 projektov zameraných na zavádzanie alternatívnych palív, čím sa zmobilizovali celkové investície vo výške viac ako 3 miliardy EUR. Cieľom je sprístupniť v roku 2019 ďalších 350 miliónov EUR prostredníctvom mechanizmu kombinovaného financovania v rámci Nástroja na prepájanie Európy. Toto bude kľúčovou oblasťou, na ktorú sa v budúcnosti zameria pozornosť. Budúci dopyt po elektrických vozidlách sa bude v jednotlivých regiónoch EÚ

⁵⁹

Pozri výročné správy Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky/Rady európskych energetických regulačných orgánov (ACER/CEER) o výsledkoch monitorovania vnútorného trhu s elektrickou energiou a zemným plynom v roku 2017 zo septembra 2018: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

líšiť a bude závisieť od viacerých faktorov vrátane rozvoja infraštruktúry pre alternatívne palivá. Okrem toho dôležitým zdrojom spolufinancovania EÚ na zavádzanie čistých druhov dopravy bude aj naďalej politika súdržnosti EÚ, v rámci ktorej sa plánuje napr. vynaloženie približne 12 miliárd EUR na udržateľnú mestskú mobilitu.

2. Hľadanie nových spôsobov zabezpečenia sociálnej spravodlivosti transformácie

Energetická a klimatická transformácia už prináša prospech hospodárstvu a podporuje vytváranie pracovných miest, má však potenciál urobiť viac. V rokoch 2000 až 2014 rástla zamestnanosť v environmentálnych sektoroch hospodárstva podstatne rýchlejšie (+ 49 %) ako v celom hospodárstve (+ 6 %) ⁶⁰. Dnes v EÚ existujú 4 milióny „zelených pracovných miest“. K nim patrí približne 1,4 milióna pracovných miest v sektore energetiky, ktoré súvisia s technológiami obnoviteľných zdrojov ⁶¹, a 900 000 pracovných miest súvisiacich s činnosťami v oblasti energetickej efektívnosti ⁶². Očakáva sa, že tieto počty s ďalšími opatreniami v oblasti energetiky a klímy porastú, keďže investície v Európe budú nahrádzať dovoz fosílnych palív, európsky priemysel získa konkurenčnú výhodu „prvého ťahu“ a prispôsobovanie sa zmene klímy ochráni pracovné miesta a príležitosti.

Hoci je táto transformácia prospešná pre veľkú väčšinu ľudí a regiónov, v niektorých prípadoch prináša aj sociálne výzvy. Regulačné alebo fiškálne opatrenia môžu mať napríklad neplánované regresívne účinky, ktoré môžu zvýšiť energetickú chudobu. Zároveň existuje riziko, že prínosy transformácie budú nerovnomerne rozložené. Väčšina sektorov, regiónov a skupín obyvateľstva bude vďaka tejto transformácii zažívať značný rast, zatiaľ čo iné budú možno potrebovať podporu, aby sa dokázali s touto zmenou vyrovnáť. Pokiaľ ide o energetickú chudobu, tá síce klesla na úrovne zaznamenané pred krízou, no medzi členskými štátmi pretrvávajú výrazné rozdiely ⁶³. Tieto problémy na vnútroštátnej úrovni rieši mnoho politik – najmä vzdelávacích, sociálnych a fiškálnych. Na to, aby budúce generácie mali zručnosti, ktoré si vyžaduje meniace sa hospodárstvo, sú potrebné významné a neustále investície do ľudského kapitálu. ⁶⁴

Iniciatíva zameraná na transformujúce sa uhoľné regióny a regióny s vysokými emisiami uhlíka pomáha zmierňovať sociálne dôsledky prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo. V súčasnosti existuje 41 uhoľných regiónov v 12 členských štátoch, ktoré ešte stále poskytujú približne 185 000 pracovných miest v oblasti ťažby uhlia. Európska komisia pomáha týmto regiónom vypracovať stratégie prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, v ktorých sa potenciálne negatívne sociálno-ekonomické vplyvy riešia dvojako:

1. Po prvé, Európska komisia vytvorila otvorenú platformu, ktorá združuje všetky dotknuté zainteresované strany (vlády štátov, regionálne a miestne samosprávy; podniky; organizácie občianskej spoločnosti atď.) a slúži na výmenu najlepších postupov, podporu partnerského učenia a získavanie informácií o dostupných nástrojoch podpory EÚ.
2. Po druhé, Európska komisia poskytuje individualizovanú podporu, a to buď v podobe operačných tímov pre jednotlivé krajiny, alebo dvojstranných diskusií s odborníkmi Komisie.

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170529-1?inheritRedirect=true>.

⁶¹ https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/May/IRENA_RE_Jobs_Annual_Review_2018.pdf.

⁶² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/CE_EE_Jobs_main%2018Nov2015.pdf.

⁶³ O energetickej chudobe hovoríme, keď príslušné osoby majú nedoplatky za energiu a/alebo keď nemôžu primerane vykurovať svoje domovy.

⁶⁴ Očakávané vplyvy na zručnosti, mzdy a úlohy sú uvedené a rozoberané najmä v nedávnej publikácii organizácie Eurofound s názvom Dôsledky Parížskej dohody o zmene klímy na zamestnanosť: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/energy-scenario-employment-implications-of-the-paris-climate-agreement>.

Táto podpora môže štátnym a regionálnym orgánom pomôcť identifikovať spôsoby, ako tento prechod začať a viesť. Podporu sprevádzajú existujúce fondy, finančné nástroje a programy EÚ. V súčasnosti ju využíva 18 regiónov v ôsmich členských štátoch⁶⁵. Prvotné skúsenosti ukazujú, že regionálnu transformáciu treba plánovať so širokou podporou všetkých zainteresovaných strán. Takisto ukazujú, že zapojenie európskej úrovne pomáha mobilizovať zainteresované strany a identifikovať oblasti investovania, o ktorých by sa možno inak neuvažovalo.

Cieľom iniciatívy čistej energie pre ostrovy EÚ je urýchliť prechod na čistú energiu na viac ako 1 000 obývaných ostrovoch Európy. Zámerom je pomôcť týmto ostrovom využívať lokálne dostupné obnoviteľné zdroje energie, potenciál pre energetickú efektívnosť a inovačné technológie uskladňovania a dopravy a stať sa energeticky sebestačnými, čím sa znížia náklady, znečistenie životného prostredia a závislosť od ťažkého vykurovacieho oleja na výrobu elektriny pri súčasnom vytváraní rastu a lokálnych pracovných miest.

Energetická chudoba sa ešte stále týka takmer 50 miliónov ľudí v celej EÚ, a preto sa treba väčšmi snažiť o jej vyriešenie. Kľúčovým spôsobom, ako to dosiahnuť, je podporovať investície do energetickej hospodárnosti domácností. Vďaka nej sa zlepšia životné podmienky a znížia náklady na energiu. Z európskych štrukturálnych a investičných fondov na obdobie 2014 – 2020 sa vyčlenilo takmer 5 miliárd EUR na pomoc pri renovácii domovov približne 840 000 domácností. Členské štáty budú teraz okrem toho v rámci svojich národných plánov v oblasti energetiky a klímy posudzovať počet energeticky chudobných domácností. Ak ich bude veľa, členské štáty navrhnu politiky a opatrenia na zmiernenie energetickej chudoby. V záujme podpory týchto procesov Európska komisia zriadila Európske stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby⁶⁶, ktorého úlohou je zhromažďovať údaje, poskytovať usmernenia a šíriť osvedčené postupy.

V roku 2016 Európska komisia vytvorila Európsky zbor solidarity, ktorý mladým ľuďom poskytuje príležitosť vykonávať dobrovoľnícku činnosť, absolvovať stáž alebo pracovať na rôznych projektoch vrátane projektov v oblasti klímy a energetiky, ktoré prinášajú prospech komunitám v celej Európe. Doteraz sa do zboru prihlásilo približne 120 000 mladých ľudí a viac ako 13 000 sa ich už podieľalo alebo sa v súčasnosti zapája do činností solidarity.

Európska komisia sa na celosvetovej úrovni snaží upriamiť pozornosť na sociálnu otázku potreby „spravodlivého prechodu pracovnej sily“, ktorý zabezpečí dôstojnú prácu a kvalitné pracovné miesta, ako na jednu z hlavných výziev, ktorým svet čelí v boji proti zmene klímy⁶⁷.

3. Posilnenie postavenia miest a miestnych komunít

Až 70 % Európanov býva v mestách. Tie môžu významne prispieť k cieľom energetickej únie, zároveň však čelia osobitným výzvam. Mestá zohrávajú kľúčovú úlohu v rôznych oblastiach, ako sú napríklad: stavebné normy; mestská mobilita; adaptácia na zmenu klímy; vykurovanie a chladenie a energia z obnoviteľných zdrojov. Miestne orgány si uvedomujú

⁶⁵ Patrí k nim Trenčín (SK), Sliezsko, Dolné Sliezsko a Veľkopoľsko (PL), Západné Macedónsko (EL), údolie Jiu (RO), Moravskoslezský, Karlovarský a Ústecký kraj (CZ), Aragón, Asturias a Kastília-León (ES), Savinja a Zasavje (SI), Sasko, Sasko-Anhaltsko, Brandenbursko a Severné Porýnie-Vestfálsko (DE).

⁶⁶ <https://www.energypoverty.eu/>.

⁶⁷ Na konferencii Organizácie Spojených národov COP24, ktorá sa uskutočnila v decembri 2018 v Katoviciach, EÚ spolu s 54 krajinami prijala Sliezsku deklaráciu o solidarite a spravodlivej transformácii, ktorá žiada prechod spravodlivý pre pracovnú silu, zabezpečenie dôstojnej práce a vytváranie kvalitných pracovných miest ako dôležitý nástroj na vykonávanie Parížskej dohody.

súvisiace príležitosti, často však čelia obmedzeniam, pokiaľ ide o ich schopnosť navrhovať politiky a mobilizovať investície.

V záujme podpory opatrení na miestnej úrovni Európska komisia zohrala a stále zohráva kľúčovú úlohu pri rozvoji Dohovoru primátorov a starostov EÚ v oblasti klímy a energetiky. Ide o iniciatívu vyvíjanú zdola nahor, v rámci ktorej miestne a regionálne orgány predstavujú svoje opatrenia zamerané na nízkouhlíkové hospodárstvo, získavajú podporu, vymieňajú si osvedčené postupy a delia sa o zdroje. Dohovor primátorov a starostov EÚ je v súčasnosti najrozsiahlejšou sieťou miestnych orgánov na svete, do ktorej je zapojených viac ako 8 800 miest zastupujúcich viac ako 230 miliónov Európanov. Tieto mestá, ktoré takmer jednou tretinou prispievajú k splneniu záväzku EÚ znížiť do roku 2020 emisie, už znížili svoje emisie o 23 % v porovnaní s východiskovým rokom⁶⁸. Do konca minulého roka sa viac ako 1 500 miest zaviazalo, že sa budú do roku 2030 usilovať dosiahnuť ešte ambicióznejší cieľ – znížiť emisie uhlíka o 40 % – a že vykonajú ďalšie adaptačné opatrenia. K dohovoru sa môže pripojiť každé európske mesto, ktoré chce prijať záväzky v oblasti klímy a energetiky na podporu cieľov EÚ. Dohovor je inšpiráciou aj pre podobné iniciatívy v iných regiónoch sveta, ktoré sú financované Európskou komisiou a sú spoločne zastrešené Globálnym dohovorom primátorov a starostov aliancie proti zmene klímy s cieľom urýchliť energetickú transformáciu v záujme splnenia cieľov Parížskej dohody o zmene klímy.

Primeraným tempom napreduje aj mestská agenda EÚ. Viaceré z jej 14 prebiehajúcich partnerstiev, v ktorých sa miestne orgány, členské štáty a inštitúcie EÚ zapájajú do inovačného prístupu k správe a riadeniu, riešia otázky súvisiace s energetickou úniou⁶⁹. V rámci **mestských inovačných opatrení** sa naďalej testujú **inovačné riešenia**, ktoré by sa dali **uplatniť aj v iných mestách EÚ**. Popri prebiehajúcich projektoch v oblasti energetickej transformácie sa podporujú aj nové projekty v oblasti adaptácie na zmenu klímy týkajúce sa kvality ovzdušia⁷⁰. **URBIS je novou špecializovanou platformou pre poradenstvo v oblasti investícií do miest**, ktorá vznikla v rámci Európskeho centra investičného poradenstva a pomáha mestám uľahčovať, urýchľovať a odblokovať takéto investície. Platforma URBIS už začala riešiť 36 žiadostí z celej Európy, ktoré pokrývajú širokú škálu mestských subsektorov. Európska komisia bude na vývoji platformy URBIS naďalej spolupracovať s Európskou investičnou bankou.

Napokon treba spomenúť, že aj v legislatívnom rámci energetickej únie sa uznáva úloha miestnych a regionálnych subjektov (najmä v nariadení o riadení) a vyzýva sa na prijatie opatrení, napríklad v oblasti nízkouhlíkovej mobility a energeticky hospodárnych budov⁷¹.

4. Nové spôsoby podpory výskumu a inovácie

Kľúčom k dosiahnutiu cieľov energetickej únie je výskum a inovácia. V oznámení o urýchlčení inovácií v oblasti čistej energie⁷² bola načrtnutá stratégia na podporu výskumu a inovácie v oblasti čistej energie a na rýchle uvádzanie výsledkov na trh. Uvedenou stratégiou sa stanovujú priority, pričom v období rokov 2018 – 2020 sa z programu Horizont 2020 pre výskum a inováciu poskytnú približne 2,5 miliardy EUR na dekarbonizáciu fondu budov EÚ; posilnenie

68

http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103316/jrc103316_com%20achievements%20and%20projections_online.pdf

69

Napr. partnerstvá v oblasti energetickej transformácie, adaptácie na zmenu klímy, mestskej mobility, kvality ovzdušia a bývania, <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>.

70

<https://www.uia-initiative.eu/en>.

71

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/844 z 30. mája 2018 o energetickej hospodárnosti budov, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 75 – 91.

72

Urýchlčenie inovácií v oblasti čistej energie [COM(2016) 763 final z 30. novembra 2016].

vedúcej úlohy EÚ v oblasti obnoviteľných zdrojov energie; vývoj riešení v oblasti uskladňovania energie a elektromobility a podporu integrovanejšieho mestského dopravného systému. Na podporu dosiahnutia uvedených cieľov sa v rámci Európskeho strategického plánu pre energetické technológie (plán SET) vypracovali podrobné plány vykonávania⁷³ pre verejné a súkromné investície do všetkých týchto priorít, na základe ktorých Európa zaujme vedúcu úlohu pri energetickej transformácii. V rámci programu Horizont Európa, ktorý sa začne uskutočňovať v roku 2021, sa pri plnení spoločenských cieľov bude uplatňovať cieľovo orientovaný prístup, v rámci ktorého sa stanovujú konkrétne cieľové hodnoty a termíny. Do návrhu sú zahrnuté aj ciele v oblasti klimaticky neutrálnych a inteligentných miest.

Európska komisia podporuje nové spôsoby uvádzania výsledkov výskumných projektov na trh. V spolupráci so združením Breakthrough Energy⁷⁴ (združenie zahŕňajúce súkromných investorov, globálne korporácie a finančné inštitúcie) pripravuje vytvorenie spoločného investičného fondu na podporu inovačných európskych spoločností, ktoré vyvíjajú radikálne nové technológie v oblasti čistej energie a prinášajú ich na trh. Aj Európska rada pre inováciu poskytuje v rámci pilotného projektu podporu na prelomové inovácie vrátane technológií v oblasti čistej energie, na rozvoj inovácií a ich uvádzanie na trh, a to kombináciou grantov a kapitálových investícií. O pokroku projektov financovaných EÚ svedčí aj viac ako 100 riešení v oblasti energetickej efektívnosti a efektívneho využívania zdrojov, ktoré boli vybrané do portfólia Svetovej aliance pre efektívne riešenia (World Alliance for Efficient Solutions)⁷⁵. Ako veľmi úspešný sa ukazuje nástroj InnovFin na podporu demonštračných projektov v oblasti energetiky⁷⁶, ktorý v roku 2018 mobilizoval viac ako 140 miliónov EUR, hoci počas jeho pilotnej fázy v rokoch 2015 až 2017 to bolo len 25 miliónov EUR. Celková podpora, ktorú EÚ doteraz poskytla, sa tak dostáva takmer až na úroveň 170 miliónov EUR pri celkových projektových nákladoch vo výške viac ako 350 miliónov EUR. Vzhľadom na veľký dopyt po podpore demonštrácie rozsiahlych inovačných technológií sa nevyplatené finančné prostriedky z programu NER 300⁷⁷ prerozdělili medzi nástroj InnovFin pre demonštračné projekty v oblasti energetiky a dlhové nástroje v rámci Nástroja na prepájanie Európy. Podpora pre výskum a inováciu v oblasti nízkouhlíkových technológií sa poskytuje aj z prostriedkov politiky súdržnosti, a to na základe inteligentnej špecializácie, pričom k dispozícii sú finančné prostriedky EÚ vo výške minimálne 2,5 miliardy EUR, z ktorých už bolo ku koncu roka 2018 približne 1,2 miliardy EUR pridelených na vybrané projekty⁷⁸. Európska komisia zriadila aj **inovačný fond** a plánuje investovať približne 10 miliárd EUR do inováčných čistých technológií.

EÚ podporuje vytvorenie európskej siete akademických pracovníkov a inovátorov pre technológie v oblasti čistej energie. Európsky inovačný a technologický inštitút podporuje začínajúce podniky prostredníctvom svojej siete znalostných a inovačných spoločenstiev (ZIS). V rokoch 2018 – 2020 bolo zo ZIS pridelených približne 150 miliónov EUR na vývoj riešení podporujúcich inováciu v oblasti čistej energie.

Nové oblasti záujmu vznikajú v súvislosti s vesmírnymi a vodíkovými technológiami. Európska komisia podporuje zavádzanie vesmírnych technológií EÚ, ako sa navrhuje v nariadení

⁷³ <https://setis.ec.europa.eu/actions-towards-implementing-integrated-set-plan/implementation-plans>.

⁷⁴ <http://www.b-t.energy/>.

⁷⁵ <https://solarimpulse.com/network/EUFunded>.

⁷⁶ http://www.eib.org/attachments/thematic/innovfin_energy_demo_projects_en.pdf.

⁷⁷ Názov programu NER 300 je odvodený od predaja 300 miliónov emisných kvót z rezervy pre nových účastníkov (New Entrants' Reserve, NER) vytvorenej pre tretiu fázu systému EÚ na obchodovanie s emisiami.

⁷⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/esif-energy>.

o európskom vesmírnom programe⁷⁹. Európske vesmírne programy Copernicus a Galileo zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore inovatívnych riešení relevantných pre celé hospodárstvo vrátane odvetvia energetiky a boja proti zmene klímy. Služby určovania polohy prinášajú vyššiu efektivitu pri predpovedaní počasia a vďaka schopnostiam EÚ v oblasti monitorovania Zeme bude možné presne určiť emisie CO₂ a metánu⁸⁰ a následne navrhnúť lepšie politiky v oblasti energetiky a klímy. Dôležitú úlohu pri riešení potrieb rozsiahleho/medzisezónneho uskladňovania energie a pri optimalizácii celkového energetického systému prepojovaním sektorov môže zohrávať aj vodík. Môže prispieť k dekarbonizácii plynárenskej infraštruktúry, dopravy a energeticky náročných odvetví. Za posledných desať rokov sa prostredníctvom spoločného podniku pre palivové články a vodík investovala do vodíkových technológií vyše miliarda EUR.

Európa zaujíma vedúcu úlohu pri vývoji jadrovej fúzie ako sľubného nízkouhlíkového zdroja energie pre budúcnosť. EÚ spolu s USA, Japonskom, Čínou, Ruskom, Južnou Kóreou a Indiou investuje do projektu ITER⁸¹ a tieto investície už generujú hmatateľné prínosy pre hospodárstvo a spoločnosť EÚ, pokiaľ ide o inováciu a rast. Európske spoločnosti a výskumné centrá vyvíjajú technológie, ktoré v budúcnosti umožnia využívať energiu z jadrovej fúzie, a našli už rôzne možnosti využitia mimo energetického sektora.

5. Udržanie a posilnenie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu

Na podporu diskusií medzi zástupcami priemyslu z rôznych hodnotových reťazcov a v rámci úsilia o posilnenie väzieb medzi výskumom a priemyslom spustila Európska komisia v roku 2017 tri iniciatívy pod vedením zástupcov príslušných odvetví, a to v oblasti batérií, energie z obnoviteľných zdrojov a stavebníctva. Európska komisia zriadila aj priemyselné fórum pre čistú energiu, už tradične organizované v rámci každoročných Dní priemyslu EÚ (22. – 23. februára 2018, 5. – 6. februára 2019, ako aj samostatne 18. marca 2019, keď bolo osobitne venované energii z obnoviteľných zdrojov) s cieľom podporiť interakciu medzi zástupcami priemyslu, akademickou obcou, miestnymi orgánmi a tvorcami politiky.

V máji 2018 bolo zriadené Strategické fórum pre dôležité projekty spoločného európskeho záujmu (IPCEI). Týka sa kľúčových strategických hodnotových reťazcov ako batérie.

Batérie budú mať skutočne osobitný strategický význam pri dekarbonizácii európskeho hospodárstva, posilnení strategickej autonómie EÚ v oblasti dodávok energie a podpore konkurencieschopnosti priemyslu EÚ. Batérie budú dôležité z hľadiska riadenia elektrizačnej sústavy pri distribúcii a skladovaní energie z obnoviteľných zdrojov. Zároveň prispievajú k podpore mobility s nízkymi a nulovými emisiami. Význam tohto strategického hodnotového reťazca sa zdôrazňuje v správe Európskej komisie, ktorá sa opiera o Európsku alianciu pre batérie⁸² a týka sa implementácie strategického akčného plánu pre batérie, s názvom Budovanie strategického hodnotového reťazca batérií v Európe (prijaté⁸³ spolu s touto správou). Zdôrazňuje sa v nej

⁷⁹ Návrh nariadenia, ktorým sa stanovuje Vesmírny program Únie a zriaďuje Agentúra Európskej únie pre vesmírny program [COM(2018) 447 final zo 6. júna 2018].

⁸⁰ Európska komisia začína realizovať štúdiu o emisiách metánu v energetickom sektore.

⁸¹ EÚ je súčasťou medzinárodného konzorcia, ktoré na juhu Francúzska buduje experimentálne zariadenie s názvom ITER (v latinčine to znamená „spôsob“). Bude to najväčší reaktor vyrábajúci energiu jadrovou fúziou, pričom ide o jeden z celosvetovo najambicióznejších projektov dneška.

⁸² https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/european-battery-alliance_en.

⁸³ Správa o implementácii strategického akčného plánu pre batérie: budovanie strategického hodnotového reťazca batérií v Európe [COM(2019) 176 final z 9. apríla 2019].

rôznorodý charakter výziev, ktorým čelí odvetvie výroby batérií v Európe, a opisuje pokrok pri plnení strategického akčného plánu Európskej komisie pre batérie⁸⁴.

Pre dekarbonizáciu európskeho hospodárstva, najmä energeticky náročných odvetví ako oceliarsstvo, cementársky alebo sklársky priemysel, pri súčasnom zachovaní alebo zvýšení jeho konkurencieschopnosti má rozhodujúci význam aj **plné uplatňovanie prístupu obehového hospodárstva**. Opätovné využívanie a recyklovanie surovín vedie k nižším emisiám a znižuje závislosť Európy od dodávok surovín⁸⁵. V decembri 2018 Európska komisia v rámci svojho neustáleho úsilia o znižovanie objemu plastového odpadu, zvyšovanie podielu recyklovaných plastov a stimulovanie inovácie zo strany trhu spustila iniciatívu Aliancia za obehovosť plastov (Circular Plastic Alliance), do ktorej sú zapojení kľúčoví aktéri z daného odvetvia pokrývajúci celý hodnotový reťazec plastov.

6. Investície do udržateľnosti a transformácie energetiky

Nedostatok investícií, ktorý v Európe pretrvával po finančnej kríze, je už takmer minulosťou. V záujme prosperujúcej budúcnosti⁸⁶ však bude naďalej nevyhnutné zabezpečovať kvalitné investície a energetická únia je kľúčovou investičnou príležitosťou. Na dosiahnutie prínosov rámca politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030 bude v období 2020 – 2030 treba dodatočné ročné investície vo výške asi 180 miliárd EUR⁸⁷. Dosiahnutie klimatickej neutrality si v rokoch 2030 až 2050 vyžiada dodatočné investície v rozmedzí od 142 do 199 miliárd EUR ročne⁸⁸ (v porovnaní so základným scenárom, v ktorom si už existujúce opatrenia⁸⁹ každý rok vyžadujú investície vo výške takmer 400 miliárd EUR⁹⁰). Verejné zdroje môžu vyvolať alebo správne nasmerovať investície, ale prevažná väčšina týchto investícií bude musieť pochádzať zo súkromných zdrojov. Preto sú energetická únia aj priemyselná politika EÚ zamerané na znižovanie rizík spojených s investíciami do čistej energie. Pri zabezpečovaní príjmov pre nové projekty vo forme systémov podpory budú aj naďalej zohrávať ústrednú úlohu členské štáty. Čoraz väčšiu doplnkovú úlohu pri hedžingu príjmov poskytovateľov energie z obnoviteľných zdrojov však budú zohrávať dlhodobé odberové mechanizmy v podobe korporátnych zmlúv o nákupe elektriny.

Investičný plán pre Európu (známy aj ako „Junckerov plán“) mobilizuje investície do energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a energetickej infraštruktúry. Z celkových investícií vo výške 390 miliárd EUR, ktoré boli mobilizované Európskym fondom pre strategické investície (EFSI) sa takmer 70 miliárd EUR investovalo v energetike. EFSI napríklad prispel k financovaniu prístupu k energii z obnoviteľných zdrojov pre 7,4 milióna domácností v EÚ. Podpora z EFSI sa využila pri viacerých národných a regionálnych programoch investícií do energetickej hospodárnosti obytných budov vo Francúzsku, v Španielsku, Taliansku, Nemecku, vo Fínsku, v Poľsku, Českej republike a ďalších členských štátoch. EFSI takisto prispel

⁸⁴ Príloha k balíku opatrení v oblasti mobility – Udržateľná mobilita pre Európu: bezpečná, prepojená a ekologická [COM(2018) 293 final zo 17. mája 2018].

⁸⁵ <https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/>.

⁸⁶ Ročný prieskum rastu na rok 2019: Za silnejšiu Európu, ktorá dokáže čeliť celosvetovej neistote [COM(2018) 770 final z 21. novembra 2018].

⁸⁷ V porovnaní s referenčným scenárom z roku 2016.

⁸⁸ V prípade zahrnutia dopravy: 176 až 290 miliárd EUR ročne – pozri Podrobnú analýzu na podporu oznámenia Komisie (2018) 773, tabuľka 10.

⁸⁹ V základom scenári sa predpokladá, že budú dodržané ciele na rok 2030 v oblasti energetickej efektívnosti (32,5 %) a obnoviteľných zdrojov (32 % z hrubej konečnej spotreby) a že platnosť politík stanovených do roku 2030 bude predĺžená bez ich posilnenia alebo doplnenia nových.

⁹⁰ V prípade zahrnutia dopravy: 1 200 miliárd EUR ročne – pozri Podrobnú analýzu na podporu oznámenia Komisie (2018) 773, tabuľka 10.

k financovaniu spojovacieho vedenia medzi Talianskom a Francúzskom a veľkých projektov plynárenskej infraštruktúry, ako je Transjadranský a čiernomorský plynovod.

Výrazná podpora sa poskytuje aj v rámci **politiky súdržnosti EÚ**, čo zahŕňa aj značné finančné prostriedky vo výške 69 miliárd EUR – alebo približne 92 miliárd EUR, ak sa započíta aj vnútroštátne verejné a súkromné spolufinancovanie – poskytované v rámci programov na roky 2014 – 2020 realizovaných vo všetkých piatich rozmeroch energetickej únie. Realizácia napreduje dobre – do konca roka 2018 bolo na projekty pridelených 71 % celkového objemu prostriedkov. Približne 2,5 miliardy EUR na investície do nízkouhlíkového hospodárstva je zaistených finančnými nástrojmi.

Okrem toho sa v rámci iniciatívy **Inteligentné financovanie inteligentných budov podporujú investície domácností a MSP do renovácií zlepšujúcich energetickú hospodárnosť**. Dosahuje to vďaka účinnejšiemu využívaniu verejných prostriedkov zaistenému i) využívaním finančných nástrojov (napr. zaručených úverov) a zmlúv o energetickej efektívnosti; ii) zlepšovaním združovania projektov a pomocou pri príprave projektov a iii) znižovaním investičných rizík.

V máji 2018 Európska komisia navrhla, aby sa v budúcom viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027 ešte väčšími posilnili opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu⁹¹. Navrhla zvýšiť súčasné cieľové hodnoty, pokiaľ ide o výdavky z rozpočtu EÚ na ciele v oblasti zmeny klímy, z 20 %⁹² na 25 %. Zároveň navrhla zvýšiť výdavky, ktoré sa v rámci programu Horizont Európa vynaložia na ciele v oblasti zmeny klímy, na 35 %⁹³. Projekty budú musieť byť odolné proti súčasným a budúcim zmenám klímy. Dopĺňať to budú nástroje na uľahčenie spravodlivého prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo v regiónoch závislých od uhlíka, ako je napríklad modernizačný fond v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami – ide o fond, ktorý bude od roku 2021 podporovať dekarbonizáciu a modernizáciu energetických systémov v desiatich prijímateľských členských štátoch.

V záujme zvýšenia udržateľných investícií Európska komisia v máji 2018 navrhla súbor opatrení na vytvorenie jednotného systému klasifikácie (taxonómie) toho, čo možno považovať za environmentálne udržateľnú hospodársku činnosť. Spoluzákonodarcovia dospeli 25. februára 2019 k dohode o tejto novej generácii referenčných hodnôt pre nízkouhlíkové investície, ktoré budú určovať povinnosti inštitucionálnych investorov a správcov aktív, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií vo vzťahu k tomu, ako môžu vo svojich postupoch hodnotenia rizík zohľadniť environmentálne, sociálne a správne faktory. Na základe týchto opatrení vznikne aj nová kategória nízkouhlíkových referenčných hodnôt a referenčných hodnôt pre kladný vplyv v oblasti emisií uhlíka, ktoré investorom poskytnú lepšie informácie o uhlíkovej stope ich investícií.

V záujme efektívnej a účinnej energetickej únie treba ukončiť subvencovanie environmentálne škodlivých fosílnych palív, ako sa uznáva v záväzkoch EÚ v rámci G20. V rokoch 2008 až 2016 nedošlo k zníženiu subvencií na fosílna palivá. Odhaduje sa, že v roku 2016 tieto subvencie dosiahli hodnotu 55 miliárd EUR, z čoho vyplýva, že politiky EÚ a členských štátov zatiaľ nestačia na ich postupné zrušenie⁹⁴.

⁹¹ Oznámenie Moderný rozpočet pre Úniu, ktorá chráni, posilňuje a obraňuje – Viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 [COM(2018) 321 final z 2. mája 2018].

⁹² Z príslušných údajov vyplýva, že celkový príspevok na zohľadňovanie problematiky zmeny klímy by mal v roku 2018 dosiahnuť úroveň 19,3 %. Tento údaj sa každoročne reviduje.

⁹³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf.

⁹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-prices-and-costs>.

7. Silný vonkajší rozmer energetickej únie

EÚ si ako globálny aktér ako jedna z prvých uvedomila, aké výzvy vyplývajú zo zmeny klímy a aké príležitosti prináša prechod na čistú energiu. Vďaka úzkej koordinácii s členskými štátmi žne EÚ úspechy na poli diplomacie v oblasti energetiky a klímy, pričom využíva svoje diplomatické siete a agentúry pre spoluprácu s cieľom presadzovať ambiciózne globálne opatrenia v oblasti klímy. To zahŕňa užšie kontakty s partnerskými krajinami a zvýšenie financovania v oblasti zmeny klímy, ako aj technickej pomoci s cieľom pomôcť krajinám pri realizácii ich vnútroštátne stanovených príspevkov k Parížskej dohode. EÚ zorganizovala stretnutia s ministrami Číny a Kanady zamerané na opatrenia v oblasti klímy, ktoré prispeli k zachovaniu dôvery v globálne opatrenia v tejto oblasti. Zároveň úzko spolupracuje s predsedníctvami G7 a G20 a s partnermi v rámci týchto skupín na podpore globálneho programu v oblasti klímy. Zdôrazňuje pritom, že ekonomiky produkujúce vysoké emisie musia ísť príkladom a vykazovať pokrok. Významné medzivládne fórum pre nové činnosti v oblasti výskumu a vývoja okrem toho predstavuje aj iniciatíva Inovačná misia. Každoročné stretnutia v rámci Inovačnej misie, ktoré sa organizujú súbežne so zasadnutiami ministrov venovanými čistej energii⁹⁵ sú významnou príležitosťou na urýchlenie investícií do inovácie v oblasti čistej energie.

Celosvetové vedúce postavenie EÚ v oblasti čistej energie a klímy sa odráža v jej ďalších medzinárodných cieľoch. Zmena klímy znásobuje hrozby, prispieva ku globálnej nestabilite a vyvoláva rozsiahle migračné toky. Na druhej strane investície do čistej energie v partnerských krajinách vytvárajú príležitosti pre priekopnícke európske odvetvia nízkych emisií uhlíka, ktoré sa EÚ snaží maximalizovať.

EÚ hľadá nové spôsoby, ako zosúladiť ciele v oblasti obchodu a klímy. Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom je napríklad prvou na svete, ktorá zahŕňa osobitný záväzok vo vzťahu k Parížskej dohode. V oblasti dvojstranného obchodu a energetiky sa EÚ v roku 2018 takisto dohodla s Mexikom na kapitole o energetike a surovinách a na zahrnutí takýchto kapitol naďalej trvá aj v prebiehajúcich rokovaniach o dohodách o voľnom obchode s krajinami významnými z hľadiska energetiky a surovín, ako sú Austrália, Azerbajdžan a Čile.

Výzvou zostáva riešenie emisií z medzinárodnej leteckej a námornej dopravy, keďže podľa prognóz sa emisie budú v dôsledku nárastu objemu dopravy zvyšovať. V októbri 2016 sa Medzinárodná organizácia civilného letectva (ICAO) dohodla na vypracovaní globálneho trhového opatrenia s názvom CORSIA⁹⁶, ktoré by malo byť od roku 2021 počiatočným krokom zameraným na kompenzáciu emisií prekračujúcich úroveň z 2020. V odvetví námornej dopravy prijala Medzinárodná námorná organizácia (IMO) v apríli 2018 počiatočnú stratégiu⁹⁷, ktorej cieľom je znížiť do roku 2050 emisie skleníkových plynov z lodí aspoň o 50 % v porovnaní s úrovňami z roku 2008. V oboch sektoroch bude treba zaistiť, aby sa tieto nevyhnutné kroky smerom k dekarbonizácii realizovali.

Medzinárodné zapojenie EÚ prispelo k plneniu cieľa energetickej únie diverzifikovať európske zdroje energie a zaistiť energetickú bezpečnosť. EÚ vedie pravidelný dialóg

⁹⁵ <http://www.cleanenergyministerial.org/>.

⁹⁶ Systém kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve. V dohode sa stanovuje/ú i) cieľ stabilizovať emisie na úrovni z roku 2020 tým, že sa od leteckých spoločností bude vyžadovať, aby kompenzovali rast svojich emisií, ii) kľúčové prvky štruktúry globálneho systému a iii) harmonogram dokončenia prác na pravidlách uplatňovania – pozri https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/aviation_en.

⁹⁷ [http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304\(72\)_E.pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304(72)_E.pdf).

o energetike s kľúčovými dodávateľmi energie a partnermi, a to tak na dvojstrannej úrovni (s Nórskom, USA, Iránom, Alžírskom, Egyptom a Tureckom), ako aj na multilaterálnych platformách (napr. OPEC, Únia pre Stredozemie, G7 a G20).

Pokiaľ ide o dodávky plynu, Európska komisia pomohla usporiadať niekoľko kôl trojstranných rokovaní medzi Ukrajinou a Ruskou federáciou, ktoré boli zamerané na zaistenie neprerušovaného tranzitu zemného plynu z Ruska cez Ukrajinu. Prvé dodávky zemného plynu južným koridorom by mali podľa očakávaní začať na budúci rok, čo je dôsledkom neustálej spolupráce EÚ so všetkými relevantnými partnermi a zainteresovanými stranami tohto projektu. Európska komisia takisto podporila úsilie krajín východného Stredozemia o hľadanie spoločných riešení trhovej realizácie ich značných zdrojov plynu. Európska komisia je zároveň naďalej odhodlaná prispieť svojou podporou k tomu, aby sa z tohto regiónu stal plynárenský uzol a budúci poskytovateľ zemného plynu pre EÚ. Bude pokračovať v politike diverzifikácie zdrojov dodávok a prepravných trás, ako aj prísneho vykonávania *acquis* v oblasti energetiky na celom území Únie.

Európska komisia nadviazala na svoju stratégiu z roku 2016⁹⁸ s cieľom zabezpečiť, aby sa EÚ stala ešte atraktívnejšou destináciou pre celosvetové dodávky skvapalneného zemného plynu (LNG), ktoré vďaka tomu zohrajú kľúčovú úlohu pri našom úsilí o diverzifikáciu. EÚ úzko spolupracuje vo všetkých otázkach energetickej politiky so svojimi hlavnými partnermi, najmä so Spojenými štátmi; Spojené štáty aj EÚ prijali konkrétne kroky na zvýšenie dovozu skvapalneného zemného plynu (LNG) z USA do EÚ za konkurenčné ceny. Po stretnutí predsedu Junckera a prezidenta Trumpa v júli 2018⁹⁹ sa obchodný vzťah v súvislosti s LNG zintenzívil, pričom ku koncu marca 2019¹⁰⁰ sa doviezlo takmer 9 miliárd kubických metrov LNG. V záujme ďalšieho posilnenia kontaktov medzi podnikmi sa 2. mája 2019 v rámci Rady EÚ – USA pre energetiku uskutočnila konferencia na vysokej úrovni o LNG.

EÚ ďalej pomáha krajinám vo svojom susedstve modernizovať odvetvie energetiky. Prostredníctvom Energetického spoločenstva EÚ naďalej pomáha zmluvným stranám pri prijímaní kľúčových prvkov *acquis* EÚ v oblasti energetiky a klímy. Momentálne prebieha aktualizácia Zmluvy o Energetickom spoločenstve.

Jednou z oblastí, ktorým Európska komisia venuje mimoriadnu pozornosť, je zaistenie jadrovej bezpečnosti aj za hranicami Európskej únie. V krajinách susediacich s EÚ sa uskutočnili rovnaké záťažové testy, aké sa vykonávajú na všetkých reaktoroch EÚ, a táto aktivita bude pokračovať aj v budúcnosti. Záťažový test, ktorý uskutočnilo Bielorusko, bol podrobený partnerskému preskúmaniu odborníkmi z EÚ.

V oblasti civilnej jadrovej spolupráce EÚ úspešne rozvíja spoluprácu s Iránom, v súlade so spoločným komplexným akčným plánom. V tejto súvislosti je cieľom EÚ posilniť spoluprácu – lepšie pochopiť potreby Iránu v oblasti civilného jadrového programu a postupne zvýšiť dôveru v iránsky jadrový program – a opätovne nadviazať širšiu dlhodobú spoluprácu s Iránom. EÚ spustila niekoľko opatrení na podporu tohto procesu, najmä v oblasti jadrovej bezpečnosti a na podporu iránskeho úradu jadrového dozoru. Okrem toho nedávno zorganizovala tretí seminár EÚ a Iránu na vysokej úrovni o medzinárodnej spolupráci a správe v oblasti jadrovej energie.

EÚ ďalej rozširuje svoju medzinárodnú spoluprácu s medzinárodnými partnermi na trhoch s uhlíkom, pričom úzko spolupracuje s Čínou pri podpore zavedenia a rozvoja jej

⁹⁸ Stratégia EÚ pre skvapalnený zemný plyn a skladovanie plynu [COM(2016) 49 final zo 16. februára 2016].

⁹⁹ Tlačová správa Európskej komisie: spoločné vyhlásenie EÚ – USA z 25. júla: dovoz skvapalneného zemného plynu (LNG) z USA do Európskej únie je na vzostupe Brusel, 9. august 2018. Internetová adresa: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4920_sk.htm.

¹⁰⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1531_en.htm.

celoštátneho systému, ale aj s Novým Zélandom a Kaliforniou. EÚ a Švajčiarsko podpísali a uzavreli prvú dohodu o prepojení systémov obchodovania s emisiami.

EÚ si uvedomuje, aký význam má udržateľná a čistá energia pre rozvoj a globálnu stabilitu. Preto neustále zvyšuje podporu prístupu k udržateľnej a cenovo dostupnej energii. V súčasnom viacročnom finančnom rámci na roky 2014 – 2020 bolo na udržateľnú energiu vyčlenených 3,7 miliardy EUR. Pritom treba súčasne čeliť dvom obrovským výzvam: výzve týkajúcej sa prístupu k energii a výzve v oblasti zmiernenia zmeny klímy a adaptácie na ňu. Vzhľadom na význam týchto výziev sa EÚ zameriava aj na podporu správy energetického sektora a na poskytovanie inovatívnych finančných mechanizmov, ktorými sa do oblasti energie z udržateľných zdrojov prilákajú súkromné investície. K týmto inovatívnym finančným mechanizmom patrí aj európsky vonkajší investičný plán. V rámci novej africko-európskej aliancie, ktorá bola oznámená v septembri 2018, bola v novembri 2018 spustená spoločná platforma Afriky a Európy na vysokej úrovni pre investície do udržateľnej energie. Táto platforma na vysokej úrovni prispieje k Africkej iniciatíve v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Keďže na dosiahnutie globálnych cieľov v oblasti klímy nestačia len opatrenia vlád, EÚ spolupracuje s globálnou občianskou spoločnosťou, so súkromným sektorom a s miestnymi a regionálnymi samosprávami s cieľom pomôcť im realizovať opatrenia v oblasti klímy. Európska komisia napríklad podporuje rozvoj Globálneho dohovoru primátorov a starostov o klíme a energetike, a to od jeho vzniku v roku 2017. Doteraz sa k dodržiavaniu globálneho dohovoru zaviazalo 9 296 miest, ktoré predstavujú viac ako 808 miliónov ľudí na celom svete a 10,59 % celkovej svetovej populácie. Takéto opatrenia nielenže prinášajú záväzky miest, ale uľahčujú aj investície do ich plánov v oblasti klímy a energetiky, keďže sa pri nich na celosvetovej úrovni využívajú riešenia, ktoré sa po prvýkrát uplatnili v EÚ.

Rámček: ďalšie posilňovanie globálnej úlohy eura v energetickom sektore

EÚ je najväčším svetovým dovozcom energie, pričom za posledných päť rokov sa jej ročný objem dovozu pohyboval v priemere na úrovni 300 miliárd EUR. Má preto strategický záujem podporovať používanie eura v energetickom sektore. Znížila by sa tým expozícia európskych spoločností voči menovým a politickým rizikám. Zároveň by sa znížili aj náklady a riziká pre európske podniky, ako aj úrokové sadzby, ktoré platia domácnosti.

Môže k tomu však dôjsť len vtedy, ak sa o to budú spoločne snažiť EÚ, členské štáty, účastníci trhu a ďalší aktéri. Preto Európska komisia prijala v decembri 2018 odporúčanie¹⁰¹ na podporu širšieho používania eura v medzinárodných dohodách a transakciách v oblasti energetiky. Európska komisia takisto začala celý rad konzultácií so zainteresovanými stranami o trhovom potenciáli širšieho využívania transakcií v eurách, a to aj v súvislosti so sektormi ropy, plynu alebo rafinovaných produktov.

V. ZÁVERY

Tvorenie energetickej únie si vyžaduje úzku spoluprácu medzi inštitúciami EÚ, členskými štátmi a všetkými časťami spoločnosti. Významne prispela k posilneniu energetickej bezpečnosti Európy. Tento cieľ sa dosiahol prepojením vnútroštátnych trhov, ďalšou diverzifikáciou zdrojov energie, využívaním domácich obnoviteľných zdrojov, vykonávaním opatrení v oblasti energetickej efektívnosti a podporou priaznivého prostredia pre investície. V tomto úsilí treba ďalej pokračovať, aby sa zaistila energetická bezpečnosť Európy a konkurenčné ceny energie.

¹⁰¹ Odporúčanie Komisie z 5. decembra 2018 o medzinárodnej úlohe eura v oblasti energetiky [C(2018) 8111 final z 5. 12. 2018].

Aby energetická únia naplnila svoj hospodársky potenciál a prispela ku klimatickej neutralite, musí byť pevne zakotvená v praxi. Zavedenie nového právneho rámca a podporné opatrenia prinášajú investície, ktoré zabezpečia rozvoj celého európskeho hospodárstva, vytvoria pracovné miesta a podporia inkluzívny rast. Toto úsilie treba teraz v záujme ďalších prínosov zdvojnásobiť. Prechod musí byť spravodlivý a sociálne prijateľný. Sociálne dôsledky tohto procesu musia byť už od samého začiatku ústredným bodom príslušných politík.

Do roku 2030 bude mať zásadný význam neustály iteratívny dialóg medzi členskými štátmi a Európskou komisiou o národných plánoch v oblasti energetiky a klímy. Pomôže nájsť spoločné riešenia, posilniť vzájomnú podporu medzi členskými štátmi a zapojiť všetky zainteresované strany. Tým sa zabezpečí, aby EÚ plnila svoje záväzky spoločne. Po posúdení návrhov národných plánov v oblasti energetiky a klímy, ktoré predložili členské štáty, a v nadväznosti na odporúčania, ktoré do 30. júna 2019 vydá Európska komisia, členské štáty do 31. decembra 2019 prijmú svoje konečné plány. Nasledujúca „správa o stave energetickej únie“ bude uverejnená do októbra 2020. Vtedy v nej už bude možné zdôrazniť pokrok, ktorý sa dosiahol zavedením schváleného legislatívneho rámca, a nový vývoj v oblasti podporných opatrení. Pritom bude naďalej dôležité skúmať pokrok a dynamicky sa prispôbovať novému vývoju.

Dôležitejšia než kedykoľvek predtým bude integrácia a inovácia vo všetkých odvetviach hospodárstva, ako aj podpora súladu medzi širokou škálou súvisiacich politík a rôznymi úrovňami opatrení. Tento prístup – zahŕňajúci energetiku; zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu; kvalitu ovzdušia; digitálne technológie; priemysel; dopravu; využívanie pôdy; poľnohospodárstvo; sociálne otázky; bezpečnosť a mnohé ďalšie otázky – treba podporovať na európskej, národnej, regionálnej aj miestnej úrovni. EÚ bude mať vďaka nemu prostriedky na riešenie výziev budúcnosti, ako je napríklad digitalizácia, posilnenie postavenia spotrebiteľov a rozvoj flexibilných trhov s elektrinou, ktoré dokážu zvládnuť vysoký podiel variabilných obnoviteľných zdrojov energie.

Európska komisia musí aj naďalej zapájať občanov, miestne orgány a priemysel do spolupráce, vytvárať úplné odvetvové hodnotové reťazce a posilňovať inováciu a investície v mestách. Rozhodujúci význam bude mať predovšetkým zabezpečenie potrebného financovania – finančný sektor v EÚ má potenciál pokryť ročné investičné potreby vo výške takmer 180 miliárd EUR na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030. Bude nevyhnutné zabezpečiť stabilné dlhodobé financovanie počas mnohých rokov a zaistiť, aby toto financovanie zodpovedalo potrebám energetickej únie.

EÚ musí udržať a posilniť svoju vedúcu úlohu pri realizácii celosvetových opatrení v oblasti klímy a energetiky a súčasne zaistiť energetickú a klimatickú bezpečnosť pre všetkých svojich občanov. Preto bude mimoriadne dôležité pokračovať v posilňovaní podporného rámca, uľahčovať transformáciu energetiky a vytvárať vhodné podmienky pre klimaticky neutrálne hospodárstvo.

Kľúčový význam z hľadiska jasného nasmerovania ďalšieho rozvoja energetickej únie bude mať naša strategická dlhodobá vízia prosperujúceho, moderného, konkurencieschopného a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050. Z návrhu, ktorý predložila Európska komisia, vyplýva, že úsilie bude zamerané na vytvorenie klimaticky neutrálneho a moderného hospodárstva. Opäť sa v ňom zdôrazňuje význam, ktorý má pre dosiahnutie klimatickej neutrality do polovice tohto storočia rozsiahly podporný rámec EÚ. Ten podporuje priaznivé podmienky pre financovanie a investície prostredníctvom internalizácie externých vplyvov, jednotného výskumného a inovačného programu, spravodlivého prechodu pre regióny, hospodárske odvetvia a širokú verejnosť, ako aj plného využitia príslušných politík vrátane politík EÚ v oblasti rozpočtu, zamestnanosti a súdržnosti.